Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вlашагlкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ● ЕРА, 24 ЯНВАРЬ, 1980 ШУ. ● № 11 (6141). ● Мах 2 кепик.

Партийно-боахама актива собрани

Самардийнахь Грозне хилар Нохч-ГIалгIай республикански партийно-боахама актива собрани.

«Нохч-ГIалгIай АССР халкъа боахам дегIабоалабара 1979 шерара пачхьалкхен план кхоачашъяра итогехи 1980 шера долча социалистически декхарехи» доклад йир КПСС обкома шоллагIча секретара **Л. Д. Магомадова.**

Доклад кхаьаш пренешка къамаьлаш дир: **В. М. Шемардина** — халкъа депутатий Грозненски горсовета исполкома председателa, **Е. Д. Палкоппе** — Гудермесски локомотивни депо машиниста, **В. А. Куценкос** — КПСС Заводской райкома хьалхарча секретара, **Э. Э. Исмаилова** — гIишлош еш Нохч-ГIалгIай управлене начальника, **Ш. Х. Земуранева** — бурув деттача балхий Малгобекски контора буровой мастера, **Е. М. Кинокас** — Черсий-Балкхарой АССР Министрий Совета председатела заместитела, **О. С. Беляева** — облсовпрофа председатела, **Д. А. Давлетханова** — Дагестански АССР Министрий Совета председатела заместитела, **А. Д. Кагерманова** — КПСС Урус-Мартановски райкома хьалхарча секретара.

Партийно-боахама республикански актива собране Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхой 1980 шера дола социалистически декхараш дийца а дийца чIоагIа хьалладар В. И. Ленин вай 110 шу дизар, халкъа депутатий Советашка хургдола хоржамаш къахьегамо доккхий толамаш дахарца белгалде аьнна къахьегамхоша дIадоладаь патриотически гIулакх, кьоабалдир НГIАССР къахьегамхоша 1980 шера а бIарччача пятилетка а задане хала хьалха кхоачашъяра тIеийца социалистически декхараш, вошал долча Къилбаседа-Хlирий, Черсий-Балкхарой, Дагестански автономни республикашцара, Херсонски областацара социалистически яхь 1980 шера а лелае оттадир.

Партийно-боахама актива собране КПСС ЦК-ана, цун Политбюрона, Леонид Ильич Брежневна тешам белар ленински Центральни Комитета гонахьа айхха кхотабоина болча коммунистиша, Нохч-ГIалгIай АССР беррига къахьегамхоша 1980 шера а бIарччача пятилетин а бадане хIара коллективо толаме кхоачашъяра шоай низи хьинари кхоьергдац, КПСС XXV съезда, КПСС ЦК ноябрьски (1979 ш.) Пленума решенеш чакхйоахача дакъа доагIаш дола дикъа ювьехьоргда аьнна.

Актива собрани чакхьаьначул тIехьагIа КПСС обкома хьалхарча секретара А. В. Власова 1979 шера лелаьча социалистически яхье котъяьннача Заводской, Грозненски, Надтеречни районашта дIаелар КПСС обкома, НГIАССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома карара кара тела Цlе байракхаш.

Иштта дIаелар Украина Компарте Херсонски обкомо, облисполкомо, облсовпрофо, комсомола обкомо 1979 шера лелаьча социалистически яхье котъяларех «Проматоматика» объединенена хьожаь Цlе байракх.

Сийлен грамоташи маьхе совгIаташи делар КПСС Заводской райкома хьалхарча секретара В. А. Куценкона, халкъа депутатий Заводской райсовета исполкома председатела С. С. Батаевна, КПСС Грозненски райкома хьалхарча секретара А. И. Воропкина, халкъа депутатий Грозненски райсовета исполкома председатела Т. Д. Албоковна, КПСС Надтеречни райкома хьалхарча секретара А. Г. Пеньковна, халкъа депутатий Надтеречни райсовета исполкома председатела М. А. Турпухановна.

ЭЛОУ-АВТ комплекс ханал хьалха хьалъяра, болх бе йолаялийтара, проектни мощность карлерзаяра гIишлонхой, монтажникаш, нефтеперерабочикаш оардагIбоахача хьинаре дакъа лацарах КПСС обкома Сийлен грамота елар «Грозненский рабочий» яхача республикански хьалхарчаски газета редакцена.

Тешшаме гIа боах

«Шалинский» совхоза хьайбаш леладераша пятилетка дийъ шера планагIа дIадала дезаш хиннчул дукхагIа 605 тонна а долаш 1373 тонна дулх дIаделар соакха пачхьалкхенна. Цул совгIа, хIара шера лохдеш да дулх даккхарга дIадохийтар, лакхъеш я хьайбий продукце дикал.

ХIанз цхьайтта эзар хьакха, пхи эзар бежан да боахаме дулха кхоабаш. Царга хьожаш, доагIа Iунал даш ба шоай гIулакха говзанчаш, масала, хьакхарч лелаераш Лелин Иван, Савицкая Раиса, Лощинин Леонид, Бейлевская Зоя; доахан леладераш Тасуева Маржан, Успаханова Ихану, Гобертаева Маржан, Целлер Валентина, кхыбараш. Дийнахьа буса юкъера лаьрхIача 500—600 грамм дулх тIаккхстийт цар хIара хьайбана. Иштта овсаре къахьега вIаштIехьдоал цар оттаьча рационаи цхий ханнихьеи доахан кхабарах, зоотехнически бокъонаша дIадеххача тайнара Iунал дарах.

Хьайбаш чулатта помещенеш тоаяра, доакъар Iалашдара балхаш шоай ханнахьеи тешамен чакхдаьхар боахаме. Масала, йол план 1200 йолаш 1500 тонна кийчйир, моша доакъар 2600 тонна Iалашдир. Цу гIулакхаша вIаштIехьдоалийт совхоза къахьегамхой хIана, Iаи замалахьа, йоаккха продукциш лох ца йолийташ, тIера ца дуьлийташ хьайбаш леладе. Уж силос, жарж, барда, минеральни добавкаш рационага хьесика телаш кхоаб.

Хьайбаш леладераштa доакъар хьатIакхухьаш къахьегаш дукха механизатораш ба. Царех Абубакаров Iимрана, Яшурнаев Iарбе, Юсупов Зайнв Iабле, Ильясов Камис беча балха геттара раьза ба ферми кулгалхой.

Совхоза а ферма а кулгалхоша теркам тIабохийт яхь йоаржаяра, шийх ханнахьа итог яра, котало яьхараш материально а морально а белгалбахара.

ХIаьта оча итогашка хьежача дукхагIа йолча хана яхье хьалха болаш хьабоагIа доахан леладу Тасуева Маржани хьакхарч кхоабаш вола Лялин Ивани.

М. ЭПЕНДИЕВ.

ДIадахача шера октябрь бетта пхе шера план кхоачашъярах рапорт делар В. И. Ленина 110 шу дузача цIен сийна къахьегама вахте эттача «Грознефтехимремстрой» треста шоллагIча ремонтно-гIишлон управленерча коммунист Симкин Юрий Васильевич нерте латтача слесарий-монтажникий бригадо. Из толам баккха цуи вIаштIехьдаьннад къахьегами социалистически яхь кхетамца вIаштIехьданкхарех, гIишлонхой-ремонтникий дисциплина дика хиларах, пачхьалкхен плани тIеийца декхараши кхоачашдара хIаране шийна тIалатта бехктокхам кхетабеш хиларах.

Ше дахьа толамаш денгара денга тоадеш къахьегаш я бригада пятилетка тIехьарча шера а. ХIара сменагIа нормаш 150 процентал чухьнахьа кхоачашъяц цо. Хьинаре къахьегарца белгалбьина ба укхаза слесараш-монтажникаш А. Мельников, А. Кузнецов, Л. Нигматулин, Т. Бондарь, кхыбараш.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) слесараш-монтажникаш А. Мельников, А. Кузнецов, Ю. Симкин, Л. Нигматулин, Т. Бондарь.

З. БАТЧАЕВА сурт.

Тха интервью КЕРДА ТОЛАМАШ ДОАХАРГДА

Редакце заданегIа тха штате воцаче корреспондента З. А. Даурбекова къамаьл дьад Наьсерен района «Октябра 40 шу» яхача совхоза директорца Албаков АртагIа Мухарбикаца. Лоьхкьа непаток из интервью.

— Фу хоам бергбер Iа газет дешарашка пятилетка дийълагIча шера совхоза коллективо баьча балхах?

— Къамаьл долалушехь ала безам ба: низкъала а цIенхаштта а къахьега дийзад коллектива дIадаьннача, пятилетка дийъагIча шера. Совхозе 9300 гектар да оахаш дола лаьтташ. Царех 3200 гектара тIа на бола ялат дар, 1600 гектар хьажкIаш, иштта генараш, шекара свеклаш, кхыйола культураш яр дIайийна.

Хоаш ма дий, КПСС XXV съезда, цул тIехьагIарча парте Центральни Комитета Пленумий решенеша юртбоахаме керттердар ялат доаккхилга лерхIаш хилар. Цудухьа къаьстта теркам беш лелабу из болх совхоза дирекце, партийни организаце, берригача механизаторашта. Пятилетка дийъагIа шу долалуча хана, кхашкара балхаш доладала кхо бутт совгIа ха хьакха йолайир царна кийчо е, хIаьта техника тоаелга-м кхы а хьалхагIа. гурахьа денз, шийх графикагIа хьадоагIар. Белгалйир хIара юртбоахама культура лелаергйола звенош, къоастадир царна лаьрхIа кхаш, техника. Дергдолча гIулакхий мероприятеш оттайир, хьийгача къих нахага дIакхоачаргдар белгал а деш.

Иштта яьча кийчоно агротехнически дикагIйолча ханашка чакхдахийтар бIаьстаи балхаш: оахам кийчделга, хIамаш дIаювлга, тIаьхьиача культураштa эша Iунал делга.

Механизатораштa, ремонтникаштa, кхаш леладеча кхыча болхлошта юкъе шерра социалистически яхь яьржар, ше-ше дикагIа а дукхагIа а толамаш даха гIерташ. Яхьа кхинцизтораштa, хьалхе лаераштa карагIдаьннар кхычарна дIадовзийтилга — партийни профсоюзни организацеша шоай нерттера декхар а лерхIаш чакхдаьккхор.

Цу дерригене а еина тIехьале я. хIара гектара тIара даьнна 19,6 центнер ка бола ялат, 13,8 центнер генараш. Иштта ба воих культурай хьувкъам а. Пачхьалкхенга совхозо планал дукха совгIа декхад ка бола ялат, хьажкIаш, генараш. Шекара свеклаш дIаеннай 8 эзар тонна гаргга, планагIа 6,6 эзар тонна дIаала езача.

— ЦIераш яха йиш ярий дикагIбарий, толамаш даьхарий?

— Уж дукха ба. Масала, Дзауров Башира кулгалдеш йола 2-гIча отделене коллектив. БIарчча хьийцачa, ялат дохкара шийх пятилетка дийъ шера кхоачалгьяьй цу отделене. Совхозе эггара лакхагIа хьувкъам кхебир цо дIададахача шера а.

Къаьст-къаьста бола къахьегамхой бийцача кхы а хозагIа да сурт. Иштта, республике вовзаш волча механизатора Евкуров Жабраьила «Заслуженни хьажкIаш лелаер» яха сий дола цIи еннай, Гелисханов Юсапа аргIагIа йоацаш эна ГАЗ-24 яха автомашина хьожаьй — шаьхе а хьажкIаш лелаеш хилар соахка. Хьалхарчо 40,5 центнер ялат даьккхар 200 гектарах хIарапе тIара. шоллагIчо — 34,0 центнер.

Ши бIаь гектар кхай тIа дIадийна генараш хьалхедир Долакха-Юртарча отделене механизатора Алиханов Жабраьила. Дина доал а деш леладаьча кхай тIара 17,8 центнер хьувкъам чуийцар хIара гектара тIара, 15,6 центнер гектара тIара генараш даьхад Беков Iусмана.

Дударов Iийсай звеноc лелайир 370 гектар шекара свеклаш. Юкъера лаьрхIача хIара гектаро бенна хьувкъам 330 центнер ба, планагIа 200 центнер йолча.

Цар а ужжамо кхыбарий а толамий лард я доагIаш дола агротехнически балхаш ханнахьеи тешамен чакхдоахилга, шоашта тIадиллача гIулакхи бехктокхам бизов бовзилга, ка лоархIилга.

— Миштад, тIаккха, хьайбий боахама хьокхамаш?

— Совхозе шоллагIа моттиг дIалоац, боккхалга диллача, хьайбий боахамо. ХIаьта массехк шу хьалха тха керттера лостам а бар из. Тахан совхоза фермашка 2816 бежан да доккха а эIамига а, планагIа керда шу долалуча хана 2790 бежан хила доегIача. Иштта жа да.

КПСС ЦК июльски (1978 ш.) Пленума решенеш тIа белгалдаьккхача, тайпара, гаргтарча шеранаха сихха дIахо а дегIабоалабе лерхIаш да хьайбий боахам. Цу хьакъехьа оаха даьд цхьадола балхаш. Дукха ка йоацаш Краснодарски Ставропольски краяшкара ийца доаладаьд 576 шинара. Уж а долаш эзар гаргга хьайба да хIанз Долакха-Юртарча шурий комплексана кийчдаь. Зоотехнически брак бахьан дIакъастаргдараш дIадаьлча пюртта кхоачам хул царех 800 Iагта лаьрхIача комплекса. Совхозе дIахо а берггаь хьайбий фу тоадара тIа берзабаь болх. Фермашка болх беш я кхоъ искусственна осеменене пункт.

Хьайбаш леладерий хьокхамех аьлча, шера йола шура йоккхара план (1230 тонна) керда шу тIаккхачалехьа дийъ ди хьалхагIа кхоачашъяьй, цу дийнахьа денз пятилетка пхелагIча шера чотах дIалуш а пачхьалкхенна шура. ХIара дийнахьа юкъера лаьрхIача 33 центнер шура дIалу боахамо.

Дулх дIаленнад 311 тонна, е планагIа доагIачул 11 тонна дукхагIа.

Совхозе меттел, республике а дукхача хана денз цIи хеза ба тха дикагIбола доярхаш: 1-ча фермера Даурбекова Зина, Валхаева Дутя, ТIой-Юртарча фермера Даурова Мадинати Долатхани, Олигова Матрена, кхыбараш. ВорхI-бархI бетта кхоачашъяьй цар шоашта шера йола шура яккхара планаш.

Даурова Долатханах къаьстта ала доагIа. Дукхача шерашна хьайбий боахаме къахьегаш хьайоагIача цун цIи яьккхар совхоза къахьегамхоша дукха ха йоацаш Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутаталла кандидаташ бувцаш.

— Миштаб доахан Iаи кIал долхача хана совхозо баь кхоачам?

— Оаха йол Iалашъяьй 600 тонна гаргга. Эшачул кIезига кIезигагIа-м я из, хIаьта а кхыдола доакъараш дукхагIа хиларах из тоъаргья боахама. Кийтьяь хиннача 12,5 эзар тонна силосах 9 эзар тонна гаргга кIанз йолаш я. Цул совгIа, оаха Iалашдаьд керда тайпа доакъар — соломаж. Микродобавкаш а тохаш вIашагIъядаьча чах, люцернах, мошача силосах кийчдаь из доакъар 3200 тонна да совхозага. Цхьан дешаца аьлча, доакъарий кхоачам 103 процент болаш доладаьд оаха укх шерара Iа. ХIаьта деррига доакъар, зоотехспециалистий дешага диллача, ма эшша белом йоаллаш да. Кхом беш цунах пайда эцилга да хIанз керттера декхар.

— Фу кийчо яьй совхозо пятилетка тIеххьарча шера, миштай шуй планаш?

— Хьайбий боахамах лакхехьа ма аьинадий, хIаьта кхаш леладераша 4100 гектар ка бола ялат дIадийнад гурахьа, дикагIйолча ханашка. Зябь аьхай 4500 гектар. ХIанз сихбенна юртбоахама техника тоаеш боахк. Планаш я: дунен пролетариата баьчча В. И. Ленин вай 110 шу дузача денга динача къахьегама совгIатаца накъагIолга, хьайбий боахама пятилетка 4,5 шера кхоачашъелга, хIаьта кхаш леладеча — Октябрьски революце цIей хьатIакхоачаш.

ХОРЖАМИЙ КАМПАНЕ ЛОАРХIАМЕ ЭТАП

Хоржамий хьакъехьарча Законага хьежжа Нохч-ГIалгIай АССР дIадоладаьд РСФСР Лакхехьарча Совета, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета халкъа депутатий моттигерча Советий депутаталла кандидаташ дIаязбелга.

РСФСР Лакхехьарча Советe хоржамаш дара йолча окружной хоржамий комиссеша «РСФСР Лакхехьарча Советe хоржамаш дара хьакъехьарча» РСФСР Закона 39 статьяга хьежжа дIаязбаьб РСФСР Лакхехьарча Совета депутаталла кандидаташ:

Титов Федор Егорович, 1910 шера ваь, эрсе, РСФСР кхыча мехкашцарча гIулакхий министр, КПСС член, № 953 йолча Ленински хоржамий округе гIолла «Грознефть» объединене бурув тохара балхий Старогрозненски управлене болхлой, инженерно-технически балхахой, гIулакхерча наьха коллективо, «Автоспецоборудование» яхача Грозненски опытно-экспериментальни завода болхлой, инженерно-технически балхахой, гIулакхерча наьха коллективо оттаваь вола.

Зуталова Мария Ахмедовна, 1950 шера яь, нохчо, Ачхой-Мартановски района «Урожайный» совхоза бригадира гIончa, парте йоаца, № 955 йолча Грозненски юрта округе гIолла Ачхой-Мартановски района «Урожайный» совхоза болхлойи гIулакхерча наьхеи коллективо, Грозненски района «Юбилейный» совхоза болхлойи гIулакхерча наьхеи коллективо оттаяь йола.

* * *

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Советe хоржамаш дара йолча окружной хоржамий комиссеша «НГIАССР Лакхехьарча Советe хоржамаш дара хьакъехьарча» НГIАССР Закона 39 статьяга хьежжа дIаязбаьб Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутаталла кандидаташ:

Власов Александр Владимирович, 1932 шера ваь, эрсе, КПСС Нохч-ГIалгIай обкома хьалхара секретарь, № 143 йолча Алхан-Юртовски хоржамий округе гIолла Урус-Мартановски района «Красноармейский» совхоза болхлойи гIулакхерча наьхеи коллективо оттаваь вола.

Шатов Роман Николаевич, 1936 шера ваь, эрсе, Гудермес станце локомотивни депо слесарь, КПСС член, № 67 йолча Деповски хоржамий округе гIолла Къилбаседа Кавказски машинаькъа Гудермес станце локомотивни депо болхлой, инженерно-технически балхахой, гIулакхерча наьха коллективо оттаваь вола.

Боков ХьакIаьша Хьажбикар, 1935 шера ваь, гIалгIа, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель, КПСС член, № 16 йолча Студенчески хоржамий округе гIолла Л. Н. Толстой цIерагIча Нохч-ГIалгIай пачхьалкхен университета профессорий, преподавателий, студентий, болхлой, гIулакхерча наьха коллективо оттаваь вола.

Махтиев Леча Шерпидинович, 1949 шера ваь, нохчо, «Терек» яхача совхоза тракторист, парте воаца, № 93 йолча Энгель-Юртовски хоржамий округе гIолла Гудермесски района «Терек» яхача совхоза болхлойи гIулакхерча наьхеи коллективо оттаваь вола.

Волков Александр Владимирович, 1939 шера ваь, эрсе, КПСС Гудермесски городской комитета хьалхара секретарь, № 85 йолча Брагунски хоржамий округе гIолла Гудермесски района «Брагунский» совхоза болхлойи гIулакхерча наьхеи коллективо оттаваь вола.

Дорохов Михаил Анимович, 1914 шера ваь, эрсе, КПСС Нохч-ГIалгIай обкома секретарь, № 175 йолча Шелковской хоржамий округе гIолла Шелковской района В. И. Ленина цIерагIча колхоза колхозхой коллективо оттаваь вола.

(ДIахоьдар хургдa).

СИЙЛАХЬЧА ТРАДИЦЕНА ТЕШАМЕ ДА

19 АПРЕЛЕ ЛЕНИНСКИ КОММУНИСТИЧЕСКИ СУББОТНИК ДЕ АЬННА ИНИЦИАТИВА КХАНКАЯЬЙ МОСКВЕРЧА ХЬАЛХА ЛАТТАЧА ПРЕДПРИЯТЕИ КОЛЛЕКТИВАША.

Советски наьха башха-дика традици а хиина дIаэттад коммунистически субботникаш. В. И. Ленина дешаца аьлча, уж «духьал Iалаьмате бокха исторически лоархIам болаш да... къахьегама овсарле дегIайоалаяра, къахьегама нердача дисциплинага довлара, боахамеи вахареи социалистически хьалий творчестве болхлой сакхетамерех шоай лоIамерех почина цар вайта хьахьокхаьдаь.

Такая а тIехьа сийлахьйоккхача почино шийна тIаувз миллионаш бола къахьегамхой. Москверча хьалха латтача предприятей коллективаша патриотически инициатива кхайнаьй — В. И. Ленин вай 110 шу дизара хетадаь коммунистически субботник 19 апреле де.

Из хургда ударни вахта бухсоццачардар. КПСС ЦК ноябрьски (1979 ш.) Пленума решенеша теркам тIабергзабарца лохаши пайда эцаши долча кхоачамашка хьажар. Субботника инициаторий денна — цу дийнахьа эггара овсарегIа, къаьстта эффективно, дикагIа къахьега, лакхагIа йола балха темпаш луаца а пятилетка чакхйоалача бIарччача шера бIубенна лелае а.

Митингашка дакъа лоацараша дуьцар Коммунистически парте, Советски пачхьалкхен чурен арахьарсеи политика шоаш массане а цхьатарра хьаллоацаш хиларах. Советий Мехка экономика дIахо тоаялара шоаш ма могга дукхагIа гIо дергхиларах, цуи низ чIоагIбергхиларах.

«Сийлахь-йоккха почин» хьахиина моттиг — Москва-Сортировочная яха локомотивни депо. 22 январе митинг хилар укхаза. ЦIеча кIада тIа яздаьча лозунгашеи транспаранташеи йоах: «Хьинареча ленински балха шу дергда вай 1980 шерах!», «Сийлахь-йоккхача почина традицешта тешаме да!», «Во-воай пхе шера планаш В. И. Ленин вай 110 шу дузаш кхоачашъергья вай!».

Электровоза машиниста Социалистически Къахьегама Турпала В. Ф. Соколова аьлар

— Депо коллективо ноябрьски Пленума телаш эггара «хьалхарча коммунистически субботника эстафета. Аз предложени лу 19 апрела бIарччача дийнахьа беш бола болх кхольча электроэнергецен доагорцен бе, хIаьта цига даьккха ахча пятилетка фонде дIачудала. Эггара овсарегIа къахьегара тIаьхьех аз субботника хIара доакъошхо.

Электровозаштa ремонт еча комсомольско-нагирхой бригада мастера Н. Т. Логунова, депо начальника А. С. Латушкина, слесара мехка эггара хьалхарча коммунистически къахьегама бригада члена А. И. Павлюткина, тепловоза машиниста С. А. Просветова коллективa цIерагIа дош делар 19 апрела ди коллективана производства кхоачамех эффективно пайда эцарга, тIехдика беча балхага хьажар а хиина дIаоттаргхиларах.

Доккхий мулаш белгалдаьд: ворхI локомотиви ши крани тоае. Субботника сийна локомотивни бригадаша 240 грузовойи пассажирски поезд дIахоргатьи кхольча электроэнергеда.

Митинге вар КПСС ЦК Политбюро член, КПСС МГК хьалхара секретарь В. В. Гришин.

Коммунистически партии Советски пачхьалкхен хьакхеллар вай ди эггара лакхагIча къахьегама толамашца белгалдоахилга — Владимир Ильича цIерагIча Московски электромеханически завода коллектива традици.

Предприятe болхлой митинг хилар В. И. Ленина цкъа сапна дукххаза а къамаьл дай цех хьгIача моттиге хьалъяьча корпусех цхьанне чу.

Предприятe коллектива мел хьинар айденна субботника кийчлуш я дийцар монтажникас Н. М. Ткаченкос, токара-карусельщика И. П. Носова, вокхагIволча инженера Н. Э. Корженевскаьс. Къонача машинашъерий цIерагIа токарий бригада кулгалхочо В. А. Филиппова хоам бир, ше керте латтача коллективо «Ленинаи партенеи — къонача къахьегама рекордаш» яхаш девиз а йолаш лаь йолаь хиларах. Из инициатива заводе шерра хьаллаьцай.

Къахьегама цIея ударни вахташ йолча юкъагIа арахела лаьрхIад 255 эзар сома маькха продукци.

И. А. Лихачева цIерагIча завода автомобилашъераш гулбенача сборочни цехе — дегаш гIоздаьина, цIейна гIадбаха ба.

Хьалха латтача коллективий вижалаша — слесара В. В. Фадюхина, «Нормаль» корпуса начальника Н. П. Чаусова, слесара-водителa А. М. Горельченкове шоай котталостий тIахьийхар 19 апреле къаьстта овсаре къахьегара, тIехдика яр мара продукци ара ца хеца хьажара.

Автозаводций нерттерча декхарех цаI — юрта техника лоаттаяр.

Укх бIаьстехьа а кхоачаргьа кхашкарча къахьегамхошка москвичаша арахеца Iомаль эггара хьалхара дизельни грузовикаш. Субботник долча дийнахьа 600 автомобили 500 холодильники — массазарча балха сменашкарчул дикка дукхагIа — вIашагIйолла лаьрхIад пилоташа. Кходаьча металлах хьаргья цхьа дакъа продукци.

Коммунистически субботник долча дийнахьа сихагIча ритме болх беш хургья № 3 йола Московски домостроительни комбинат. Массазарча денoшка цун коллективо вIашагIйолл 35 квартира, цхьабакьда, 19 апреле цу боарамал тIехъяла лаьрхIад.

— Коммунистически субботник хIара балха моттига эггара овсарегIа къахьегарца белгалдаккхара тIахьех аз новкъостий, — аьлар митинге комплексни бригада бригадира Социалистически Къахьега Турпала, СССР Пачхьалкхен преме лауреата И. П. Демина.

Цо хоам бир, боарамагIа йиъ квартира мара вIашагIйолла ца езача 19 апреле пхи квартира вIашагIйолла аьнна бригадо декхар тIаийца хиларах.

(ТАСС корр.)

М. В. ЛОМОНОСОВА ЦIЕРАГIЧА МОСКОВСКИ ПАЧХЬАЛКХЕН УНИВЕРСИТЕТА ОКТЯБРЬСКИ РЕВОЛЮЦЕ ОРДЕН ЯЛАРАХ ДОЛА

СССР Лакхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

Халкъа боахама лакха говзал йола специалисташ кийчбеча доккхий гIулакхаш карагIдувларах, Iилмен культурен дегIайоалаеча дикка доккха дакъа ювъедахьарах, вIашагIъеллача дийнахьа дена 225 шу дизарца дувзадена **М. В. Ломоносова цIерагIча Московски пачхьалкхен университета** лойла **Октябрьски Революце** орден.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель Л. БРЕЖНЕВ.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль,
1980 шу. 22 январь.

Хьайбаш леладерий совещани

Шурийнеи дулхаи лаьрхIа хьайбаш леладара эффективность лакхъяра наькъаш дийцар Москве хиннача РСФСР Нечерноземни зонерча хьайбаш леладерий совещане.

Цига дакъа лаьцар Iилмахоша, специалисташи, хьайбаш леладеча боахамашка хьалхалаттараша, партийни советски болхлоша.

Совещане къамаьл дир КПСС ЦК Политбюро членалла кандидата, РСФСР Министрий Совета Председатела М. С. Соломенцева.

(ТАСС корр.).

МЕТОДИСТИЙ-КОНСУЛЬТАНТИЙ ШКОЛА

Партийни экономически дешара пропагандисташтеи ладувгIараштеи теоретически, методически новкъостал лоаттадергдола методисташ-консультанташ кийчбара шин шера йола школа вIашагIъеллай КПСС обкома политически просвещене ЦIагIа.

Школа ладувгIарий дешара программа укх тайпарча лостамех латт: «Марксистско-ленински теоре керттера проблемаш», «Педагогикаи психологеи керттера дешаш», «Консультанта-методиста балха практикацара дешаш».

Укх деношка цу школе хьалхара занятеш хиннай. Тайп-тайпарча темаех лаьца къамаьлаш дир: КПСС обкома лектора Р. З. Бековас, Грозненски мехкдаьтта института доцента В. А. Коптева, исторически Iилмай кандидата М. С. Мамилова, Нохч-ГIалгIай университета политэкономе кафедра заведующе В. И. Синельникова, Нохч-ГIалгIай университета вокхагIволча преподавателa Д. Д. Меньдоза, КПСС обкома инструктора С. А. Эдисултанова, кхычар.

Хоржамашта накъадолхаш

КЪАХЬЕГАМХОШЦАРА БУВЗАМАШ ЧlОАГlДУ

Коммунистически партен Советски пачхьалкхенин чурчен эрахьарчен политикан, моттигерча партийни, советски, боахама органашта хьалхашка латта декхараш кхоачашдеча мерагlдийнарех, ниййслуча халонех лаьца бахача нахага хан-хаанахьа хоамаш дайтаран церна дегадоаккараши хьаштаниш дикагlа довзийтаран парте Грозненски горкома бюро решенегlа бархl информационно-пропагандистски группа вlашагlъеллай. Царна парте оттабаьб парте горкома секретараш, горисполкома председатель, цун заместителаш.

Хlара кварталe цкъа нах бахача дlа а ухаш царца вlашагlкхетараш чакхдоахарга цар, бакъда, хlанз хоржамашта накъадолхача юкъа цу тайпара вlашагlкхетараш хlара бетта цкъазза де даьрхlад.

Цу тайпара вlашагlкхетар хиннад январь бетта. Иштта, горисполкома председателя заместитель З. Э. Тучаев керте латташ йола группа доагlъошлой хилар меньх еча комбината клубе гулбеннача къахьегамхошца къамеьлаш деш. Нов. Тучаева дийцар уххал хьалха РСФСР, НГlАССР Лаькхехьарча Советашка хоржамаш хинначул тlехьагlа город Грозный экономически социальни де гlаахара даькъе хиначa дуннхача хувцамех, хlаьта КПСС горкома отдела заведующе заместителe А. А. Скрипченко — советски хоржамий система дуйсн тlа эттара демократичнегlа хилара. Шоай министерствашеи ведомствашеи беча балхах къамеьлаш дир культура министра заместителa А. Г. Митрофанова, гороно заведующе Е. Л. Гельмана, горτеплосета начальника Э. Л. Бокарева, «Гастроном» торга директора В. М. Шишенина.

Вlашагlкхийттачар теркам тlабахийта дадийтlар къамеьлаш даьчарга. Цул тlехьагlа шоашта дагадаьхна хаттараш дир цар, шоай къахьегам дикагlа вlаштlехьбаккхара, бета, транспорта, торговле службай болх тоабара тlаероаль предложенеш хийлар.

Информационно - пропагандистски группай цу тайпара къахьегамхошцара вlашагlкхетараш хиннад ухх бетта «Октябрь» яхача кинотеатре, № 1 йолча профессионально-технически училищерча агитпункте, «Красный молот» завода клубе, кхычахьа.

Ужжано группаш вlашагlйохлаш я хlанз города парте районашка а.

С. ШАБИЕВ.

Агитпункто чухьех

«Октябрьнефть» НГДУ зданена юкъе да цхьа этаж йола цlа. Цу чу я агитпункт. «Октябрьнефть» НГДУ коллекторана тlачlоагlъяьй из. Лостам болаш, цlена, безаме я доккха доацача цlагlа. Истолаш тlа ухх газетий подшивкаш, РСФСР, НГlАССР Лаькхехьарча, моттигерча Советашка хоржамаш дарах йола положенеш.

Верригаш а 72 агитатор ва агитпункте болх беш. Керттерча даькъе инженераш - мехкдаьттахой, бурув тохара балхий инженераш, хьехархой ба уж. НГДУ къахьегама отдела йоккхагlйола инженер Л. П. Вазиева керте а оттаеш агитколлектив чlоагlйир НГДУ партбюро. Кийчъяьй агитаторашa кварталашка ерийолча беседай тематика. Беседашка кийчбалара семинарех доккха новъостал хул агитаторашта.

Тайп-тайпара а актуальни а я семинарий темаш: КПСС ЦК ноябрьски Пленумах, СССР, РСФСР Лаькхехьарча Советий сессех, НГДУ социалистически декхарех, уж кхоачашдарах. Цу тайпарча темаех йола беседаш еш шошоай кварталашка шозза хиннаб агитатораш, оттаьй харжархой спискаш.

Харжархой хаттараш дlаяздеш лаьрхlа тетрадь да агитпункте. Царна фу эш хар боккхача лоархlаме да. Со цига ваха волаш дежурни агитатор вар НГДУ йоккхагlвола инженер Поляков Владимир Владимирович. Хаттарашта доаттlача тайпара дика жоп̆аш делар агитатора.

Январь бетта цхьан дийнахьа «Октябрьнефть» НГДУ заседаней зале болхлой, инженерно - технически балхахой хоржамашта хьалхара окружной совещани хилар. № 33 йолча Витебски хоржамий округе гlолла Нохч-Гlалгlай АССР Лаькхехьарча Совета депутаталла харжа «Октябрьнефть» НГДУ мехкдаьттеи гази йоаниха оператор Гапончик Елена Ильинична кандидаталла оттаяраз бола соцам тlаийцар совещане.

Тlаьхха кандидати доверенни саг чlоагlдир, № 33 йолча хоржамий округерча харжархошка йола декхар тlаоцаш, Гапончик Елена Ильинична Нохч - Гlалгlай АССР Лаькхехьарча Совета депутаталла харжа кандидаталла оттаеш бола соцам бир совещане гулбеннарашa.

М. ГАДАЕВ.

МОСКВА. «В. И. Ленин литературахи искусствахи» — иштта цlи йолаш да В. И. Ленин ваь 110 шу дизара хетадаь «Художественная литература» яхача издательствас кийчдаьча пхе томах латтача издане хьалхара том.

№ 2 йолча столични типографе арахеца доладаьча хьалхарча тома тlа я литературав искусствав дешай хьакъехьа йола Владимир Ильича статьяш, заметкаш дийцараш.

Изданена юкъе да кхитта томаш: «В. И. Ленин СССР халкъий поэзе», «В. И. Ленин дувен халкъий поэзе», «В. И. Ленинах дола дувцараш очеркаш», «В. И. Ленин йоазонхошта дагадоагlарашца». Уж арахийца даргда апреле.

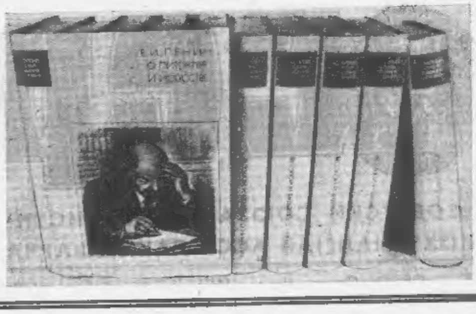

СУРТА ТlА: кердача издане хьалхара том.

ТАСС фотохроника.

Дика кийчлу

Гвардейски Чичеринеи улицаш вlашагlкхетача сайнга датlача берий туристически станци чуйолча цlагlа я № 23 йолча хоржамий участка агитпункт.

Тхо чудолх агитпункте. Тхона хьадухьала вайн ше хьавоаьлийт дежурни агитатор волча Абдурзаков Леча Абдурахмановича. Йоккха йоацача зале латт телевизор, уллуарча цlагlарча истолаш тlа ухх брошюраш, РСФСР, НГlАССР Лаькхехьарча Советашка, моттигерча Советашка хоржамаш дарах дола Законаш, союзни а автономия а республикай Конституцеш, кхыдараш. Иштта уххаза я беседашта лаьрхlа КПСС ЦК ноябрьски (1979 ш.) Пленума материалаш, В. И. Ленин ваь 110 шу дузаш хиларца бувзабенна КПСС ЦК соцам, «Партийни вахар», «Коммунист», «Агитатор» яха журналаш, газетий подшивкаш.

Пенашка хьалтеха йоазн хоржамий округеш хьаярах городской районни Советий исполкомий решенеш, агитаторий дежурствий графикаш, агитпункта, участкови хоржамий комиссей балха планаш. Уххаза цlена, лостам болаш хоза кийчдаьд деррига а.

Агитпункта балха, харжархой предложенешта учет ледаара долча журналашка хьожаш оаха къамаьл ду лежурни агитаторца.

— Ухх деношка сихбеннаб агитаторий болх, — йоах Л. А. Абдурзакова. — Агитатораш шоай кварталашка каст-каста беседаш еш хул, хlаьта ше хlанзале беседаш еш хиннав Елкин Григорий Григорьевича, Обиев Юсап Алиевича, Могушкова Лемкай дезалаш болча, кхычахьа. Оаха беседаш ю хоржамех долча Законех, КПСС ЦК ноябрьски (1979 ш.) Пленума решенеех лаьца. Хlаьта вlоврита чуловцам болаш дика а хул уж беседаш.

— Цхьаболча харжархоша хьалха дац-те республика Лаькхехьарча Совета депутаталла саг 18 шу ма даьлла харжа? — яхаш хоттараш ду. — йоах дlахо Леча Абдурахмановича. Дувца дезаш хул: хlанзчал китий нах хьалха хинарааш бац. Уж дуккагlа кхетам болаш а дийша а ба. Цудухьа дуккагlа тешам беннаб вай парте кагирхоех.

Ухх деношка шоашта тlачlоагlъяьча кварталашка бахача харжархой болча хlанзале хьла кхийнад агитаторий Ч. И. Буринай, М. В. Каварина, З. А. Цагаевай, Е. А. Погосова, кхычар.

Хоржамашта хьалхарча берригача балха, иштта хоржамаш лакхача партийно-политически боараме хурдолаш кулгалдеча тlадиллад горпищеторга партаорганизацена.

Массехказа агитаторашца, цу даькъе харжархошта юкъе беча агитационни балха лоархlамеча дешаех а еш совещанеш яьй агитпункте. Ухх бетта хьалхарча деношна агитаторий болх тоабаракх хlанзарча этапе хоржамашка кийчдаларах дола партийни организацей декхарех лаьца партбюрой секретарашца совещани бир. Цудухьа агитационно-партийни балха тlахьожам доаттабелта, карагlдаьнарийн де дезарийн учет лертlа вlаштlехьдаькхандга дика гуш да укказа.

Хьалхара кхаж тосеш болча къонача харжархошца болх бар санна дола лоархlаме декхараш хьалхашка оттадаьд агитаторашта.

9 январе дена болх беш я участкови хоржамий комиссе. Цун председателa Умаров Алхазур Абдуллаевича яьй хьалхара организационни совещани.

Сайрийна йоагаш я агитпункта лампаш. Уххаза дежурни волча агитатора, шоашта тlачlоагlъяьча кварталашка бахача нахаца беседаш ераша хоржамаш дика а безаме а чакхдахера шоашхара мел доагlар ду.

Ф. СУХАНОВ.

Нижнекамски комплекс: дегlаахара никъ

ТАТАРСКИ АССР. Новкъоста Л. И. Брежнева КПСС ЦК ноябрьски Пленуме ше къамаьл деш кхыча территориально - производствени комплексашца цхьана хьоахар дlахо боарраме дегlайоагlаш йола Нижнекамски комплекс. Тахан комплекс сихха ший мощносташ лакхъеш я. Нижнекамска дуккагlа йолча предприятеша толаме кхоачашъяьй 1979 шера планаши декхараши.

Вlаь эзар совгlа мухь кхухьа автомобилаш арахийцай, КамАЗа ше болх бе йолвелча дена.

Цкъан аказзеи лакхъенний мехкдаьттахимически производствашка къахьегама овсарле. 73 процент «Нижнекамскнефтехим» яхача объединене продукци пачхьалкхен дикала знак йолаш арахец. Болх бе йоланийта кийчъеш я грузовикашта шинаш еш йола «Нижнекамскшина» яхача объединенера мощносташ. 1980 шу хьатlакхоачаш болх бе йолалийтай Нижнекамски ГЭС-а шоллагlа агрегат.

Иттлагlча пятилетка тlехьара шу промышленни Закамьерча къахьегамхоша ленински хьисапе хьинаре болх бера шу де лаьрхlад.

СУРТАШ ТlА: 1. КамАЗа автомобилаш хьаерий дlанагlйола, Шаукат Хаснутдинов керте латта комсомольско-кагирхой бригада. Хьалхалатта коллектив дукхаза социалистически яхье толийнай.

2. автосборочни завода керттера конвейер.

Е. ЛОГВИНОВЕН, А. СЕМЕХИНЕН суртаж.

ТАСС фотохроника.

ДЕКХАРАША ДlА МА ДЕХХАРА

ПАРТЕХ ЙОЛА БЕСЕДАШ

КПСС XXV съезде белгалдоахар: 30 шера парте бола нах кхоза гарта тlакхийттаб, дlахо тlабетталуш а латт. Съезд хиначул тlехьагlа парте венав 2377 эзар саг. Хlанз коммунисташ 17 миллиони ба.

Парте чуухка нах чlоагlа индивидуально хорж. Хlана аьлча парте мугlарашта юкъе чувоагlача хlара сагатара дlадехараш дукха да.

Сенца дувзаденна да парте член хила везачунгара дlадехараш дукха хилар? Эггара хьалха парте шийна тlаийца декхар болхлой классен берригача къахьегамхойн авангард, советски общества политически дуггахо хулга хиларца.

Опыто хьахьекхад, болхлой класса, берригача къахьегамхошта керте отта, вlаштlехьбаха, цар низаш общество хийца организахьаллара тlадерзаде духхьал кийлача тайпарча партена — бокъонца болча революционерий партена мара могарг ца хилар. Цун торо хургьа шиь бехктохаме массн кхоачашъе, нагахьа санна болхлой класса а къахьегамхой кхыча тlоаний а дикагlа бола викалаш цуьна чуухаш хуле, нагахьа санна из уйлаш гlулакхаши цхьатерра долча халах латташ хуле. Парте нерда чуухарашнара дуккха дlадехлаш хилар доаш хиннад В. И. Ленина. парте хlара член партена хьалхара бехктохаме хиларцен хlара шиь члена хьалхара парти бехктохаме хиларцен.

В. И. Ленина болхлой класса хьалха латта отряд, цун авангард лерхlаш хиннай партех. Цо цlи лоархlаш хиннаш партии классн, берригача къахьегамхой. КПСС мугlарашта юкъе хила баз, аьнна хеташ хиннавац из. Ленина оттаьча парте член хилара принципашеи нормашеи йиш хилийтай большевикий шоай мугlарашта юкъе чубоалабара болхлой класса, ахархой, интеллигенце дикагlа бола викалаш хьахержа, партена чура организованности дисциплинеи дилла а лакхача боараме лоаттае. Ший мугlараш чlоагlдара деша йоаихо ярла цхьана цо кийса, нах хеташ йола, цар хьаштаншта ма эшшара йола политика чакхьлоаро лаьндадь наха хьалхашка большевистски парте сий. 1917 шера из подпольера араьяначул тlехьагlа 24 эзар гарта коммунист хиннав цун мугlарашка. Октябрьски социалистически революци еча хана уж пхийтазза дукхагlа хилар. Хlаьта дукхагlа бола Россе къахьегамхой шийна тlехьабугар большевикий парте.

Хlанз КПСС lаьдала керте латта 62 шу долча хана, советски общества политически баьчча хиларах тарра бола цун лоархlам боарам боацаш лакхбенниб. КПСС XXV съезде Л. И. Брежнева йоахар: «Хlаьта вай дlахьалхашкахьа долхаш гаьна ме довл, парте къестаду декхараш доккхагlа ме хул, дукхагlа йоахко е эза вай юкъхьахьцарча партийни организацена еррпгача коллектива дика хилар гучадаьккхача, производстве а общественни балха тlа а шоай хьинар гойтача кердача кхлий чотах воай мугlараш шердара гlуланха».

Эггара дикагlа йола воздейстаи ю парте вахарe, цуна чуухаш болчарех 59 процент бараш, керттерча даькъе промышленностe болх беча хьалхе лелаеча профессей викалаш хиларо. Юрташка коллективни бовхамий партийни организацеш дегlаух дукхагlча даькъе механизаторий чотах. Хlаьта интеллигенцена юкъе (берригача кандидаталла хьайберашта юкъе 25 процент лоац пар) керттерча даькъе нерда техникеи технологии уттаеш бола, lилмеи культуреи дегlаккхувлача, къахьегамхошта кхетам луча дакъа лоацаш бола специалисташ ба.

Дикалга диллача парте состав товлуш хиларо торо хулийт цун обществана телаьма кулгалде. Из дика гуш да 1 миллион совгlа коммунист чувоагlча московски городской партийни организаце балха масалах. Столице бахача кхийнача нахах 13,5 процент хул уж. Укказа дукхагlа хиннаб парте хьачуухарашта юкъе промышленноста, транспорта, бувзама, гlишлошъяра хьалхе лелаеча профессех бола болхлой. Цудухьа тlехьарча итт шера 8,3 процент тlанхийттаб коммунисташ столични промышленностe. 78,6 процент коммунисташ лакхерен юкъерен образовани йолаш ба. Иштта из хиларах йиш я партийни организаце столица вахара берригача оагlонашта тlа-тlа дукхагlа влияни лоаттае.

КПСС керттердар духхьал дукхагlа нерда членаш хьалийбар дац, парте мугlарашта юкъе ухараш коммунизм хьалъяра гlулакха шоай низ кхобергбоаца бокъонца бола къовсамхой хилийтар, парте хьаьзцара дикагlбарашта юкъе а дикагlбараш хьалар, цун мугlарашка хила тоам боацараш цуна юкъе ца бахийтар да. Духхьал парте ба аллийта хулаш бола членаш мих боацаш а безац, яьхад В. И. Ленина.

1965 шеррехьа а тlаийца хиннача соцам тlа белгалдаьккхад парте Центральни Комитето, коммуниста цlи лелаялла йоаца нагахlаьхье саг юкъе вара факташа зулам ду партена, куц доаду цун мугlарий, лохъю авторитет, доаду парторганизаце денал.

Из бахьан долаш парте могадац дикала чотах духхьал совйоаккхийта. Хlара карарча этапе партена а советски халкъа а хьалхашка латта декхараш теркал а деш, парте регулирования ю шийн мугlараш шердалера, хьожаш я шийн социальни структурага. Из гlулакх чlоагlгlа хьожаш леладар бахьан долаш парте хьайбеш бараш тlехьарча хана кхыметтел кlеззиг а беннаб. Нагахьа санна 1961—1966 шерашка КПСС члена кандидаталла шерраерра хьайбаьраш юкъера лаьрхlача 760 эзар саг хиннавале, КПСС XXV съезд хинначул тlехьагlарча хьалхарча кхаь шера из цифри юкъера лаьрхlача 625 эзар сагага кхоачаш лохъелар.

Дегlаенача социализма халкъа парти хиначa хана а йоаяц цо шийн классови характер, шийн чулоацамга диллача болхлой класса парти а йолаш юс. Цудухьа хила довгlаш дола хlама да из керттерча даькъе болхлой класса викалий чотах дегlаухаш хилар. Берригача коммунисташта юкъе 42,7 процент ба уж — 7 миллион совгlа саг. Ахархой дакъа 13,2 процент да, техническии интеллигенци — 19 совгlа, lилма, литература, искусства деятелаш, уназцlено лораяра, управлене аппарата балхахой, тlемаз гlулакхаш тlара бараш — 24 процент гаргга. Белгалдаккха-дезаш да юкъера лаьрхlача мехкарча берригача lилмай кандидатех ахаш lилмай докторех 66 процентн коммунисташ хилар, иштта коммунисташ ба хlара вилагlвола инженери хьехархои, хlара вилагlа-пхелагlа вола агрономи зоотехники, хlара пхелагlа-ялхлагlа вола лор. Хlара вилагlа вола парте член — кхалсаг. Кхыча дешашца аьлча, КПСС шийна чулоац советски общества дерригача тlоаний, цун дерригача къамийн народностейн эггара хьинарегlа бола, хьалха латта викалаш.

Дикалга диллача шийн мугlарий состав лаккъяра деша дилла йоахко а еш, КПСС мукъаойл парте Устав телхадеча, коммуниста цlера сий доадеча членех. Иштта, 1970-гlа шераш доладенначa хана партийни документаш хувцаш нерда партийни билеташ ца луш витар 347 эзар саг. Партена чубоагlа нерда, эггара бакъахьара гражданаш хьахеркара лоархlаме средство а хиннa дlаоттай кандидатски стаж. 1977 шерал хьалхарча пхе шера кандидаталара члeналла хьачу ца воаккхаш витаь 100 эзар совгlа саг.

Шоай авангарди лоархlам кхоачаш а беш, нерда общество хьалъерий хьалхарча мугlарашка латт коммунисташ, къахьегамцара гlулакх идейни тешамеи леладара масал гойт, вlаштlехьа а боах, шоашта тlехьа а буг парте боаца къахьегамхой.

ДИМИТРИЙ ГАЙМАКОВ,
АПН обозреватель

Мехкдаьттахой дика гlулакхаш

Ерригсоюзни социалистически яхье дакъа лоацаш хиннача «Грознефть» производствени объединене мехкдаьттахоша дерригача технико-экономически хьокхамий 1979 шера пачхьалкхен плани тlаийца социалистически декхараши дикка тlехкхоачашдаьд. Шера планал совгlа цар даьккхад 93 эзар совгlа тонн «lаьржа дошув», 116,4 миллион кубически метр мехкдаьттаца хьайоагlаш йола газ.

Зlамигчуь а доккхачуь а ахом барах, планал совгlа продукци маьхала яккхарах дlадахача шера заданел совгlа пачхьалкхена цхьа миллион бlаь эзарн сома пайда бир цар. Из хул шера тlаийцача социалистически декхарех лаьрхlа хиннaчул цхьайттазза дукхагlа. Къахьегама овсарле лакхьяра декхараш шоэла совгlа тlехкхоачаш а деш, из лакхьяра чотех даьккхад объединене коллективо планал совгlа мел даьккха мехкдаьттен гази.

Мехкдаьттен гази дукхагlа яккхара дукха геолого-технически мероприятеш чакхъяьхай цар. Мехкдаьтта тlоанашкара «lаьржа дошув» цlенагlа хьадаккхара керда методаш юкъейоалаярах тlаккхийтта мехкдаьтта ялх эзар тонн хилар. 1212 геолого-технически мероприяти чакхъяккхарах 108 эзар тонн дукхагlа хилар лаьттан чераша луш дола мехкдаьтта.

Ховш ма хиллара, мехкдаьттага кlезиг а еттийташ бурувдеттарашна весплувата шоппнкашна дlателаш йола скважинеш геттара нlезига я ухх тlехкхьарча шерашка. Дlадахача шера бурувдеттарашa мехкдаьтта доахарашна дlеннар пхи скважина мара яц. Цудухьа дукхагlа мехкдаьттен гали яккхара нерда маькъаш лех мехкдаьттахоша. Скважинашта капитальни лаьттанна кlали ремонт яра, скважинашка газ, lы, хий чу а ухийташ тlоанашта низ тlалоаттабара чотах соцдоах мехкдаьттен гази. Соакха мехкдаьтта тlоанашка 13 миллион кубически метр хий чудахийтарах тlакхийтар кхо миллиони бlаь эзари тони мехкдаьтта.

Иштта дика хьокхамаш доахаш хьайоагlа ухх тlехьарча шерашна Ленина орден леладеча «Грознефть» производствени объединене коллектив. Цудухьа вlаштта иттазла ениай цуна СССР мехкдаьтта промышленноста Министерства, мехкдаьттаи газовии промышленноста болхлой профсоюза ЦК карара кара тела Цlе байрах.

Объединене коллективо хаддаза къовсам лоаттабу производства эффективность лакхьяра. Соакха цо кхойир 15 миллион совгlа киловатт-сахьат электроэнерги, 3,6 эзар гигакалори йlовхала энерги, 3086 тонн условни доагор, 350 тонн доагорасмазочни материалаш.

Объединене коллективо доахача къахьегама толамашта юкъе дизза дакъа лоац рационализаторашеи изобретателашеи. Творчески балха тlа хьинаре дакъа лоацаш ва 1800 рационализатор. Соакха производствана юкъейихьача 1450 предложене шера пачхьалкхена беш бола пайда ши миллиони 200 эзарa сом да.

В. И. Ленин ваь 110 шу дизара хьакъехьара КПСС ЦК соцам чlоагlа раьза хиннa хьаллаьцача дуккхача мехкдаьттахоша бурувдеттарашa, кхычар деш деннад 22 апрель хьатlаккхоачаш иттлагlча пятилетка задани кхоачашъе. Яхье баьннарашца хьинар кхо ца деш къахьег «Профессех дикагlбар», «Дикагlйола бурувдетта бригада», «Коммунистически къахьегама ударник» яха сийлен цlи яккхара. Бlаьшт болча болхлоша, итташ бригадаша яьнхай «Профессех дикагlбараш» яха сийлен цlи. Коммунистически къахьегама сийлен цlи яьнхай цхьан предприяте, 53 цехеи участкаи коллективаша, коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цlи енкай ийс эзар совгlча болхлоша.

«Тlехьабусараш боацаш бе болх» яхача девизагlа шерра социалистически яхь йоаржаьча мехкдаьттахоех 60 саго хlаналехьа пхе шера задани толамца кхоачашн тlехкхоачашн яьй, дизза чакхдеаккхад В. И. Ленин ваь 110 шу дузача цlен сийна шоаш денна дош. Пхе шера план тlехкхоачашъяьчах рапорт деннад дах буровой коллективо. Царех я Малгобекски УБР буровой начальник Галаев lаьла, Старогрозненски УБР буровоя начальник Шуликин Георгий Александровича бригадаш, «Малгобекнефть» НГДУ Кокоев Алексей Давыдовичи Погоров Ибраьхlамa керте латтача скважинашта капитальни ремонт еча, «Сунжанефть» НГДУ Махначев Александр Михайловича кулгалдеча бригадай коллективаш.

В. КОСТОЕВ.

Бlаьстенна — лерттlа кийчо

ДlАДУВРГДАР ФУД ВАЙ?

Районо чlоагlъяь дlаде длатийна ялата-бобовий культурай (хьажкlаш йоацаш) фу дlаоттадара план 2169 центнер я. 1980 шера 15 январь тlаккхоачаш дlаде къовстадаь а цlендаь а фу 1959 центнер, е планах 90 процент да. Цунах цхьоалагlчея виолагlчея классах дар 69 процент мара дац.

Планагlа дlаоттаде деза гидуарий фу 600 центнера боараме хила деза, дlаоттадаьр 212 центнер, е планех 35 центнер да. Дlаоттаде даьрхlе цкъа дlайийча дуккхача шерашка тlаювлача баьций фу 200 центнер долча метте, дlаоттадаьр цун ах да.

Вовгlа латт шерра-шера ювча баьций фу lалашдара гlулакх: планагlа хила дезар 280 центнер, дlаоттадаьр — 38 центнер.

Иштта да районе нийсденна хьал, хlаьта къаьст-къаьста дола боахамаш хьайийцача, мегlулакх кхыча бесса да. Масала, «Луч» яхача комсий совхозе (директор С. Х. Хамхоев, керттера агроном И. О. Дзатиев) план 135 центнер йолча дlаоттадаь бlаьсти ювча культурай фу 20 центнер мара дац. Хlаьта из а цlендаьи дlацувча кондицега кхоачадаьи дац; цунах дукха кхашта чlоагlа зенаш деча баьцоагlай ги доллашехьа а.

Хаттар отт: цlендаь кийчдергдий-теш цар из? Цуша жоп дала хала да, хlана аьлча хьалха душ бац из боахам цlендеза дола фу. Масала, 1979 шера пачхьалкхен семенной инспекцо мукъа ца лушехьа а цар дlадийна судаина фу амброзии полыннолистнаи яхача карантинни оасара баьций ги а доаллаш дар. Цу тlа районa кулгалхошка цу хьакъехьа хоам бича, теркал а дацзар из хlама.

Ахриев Гlапура цlерагlча комсий совхоза (директор С. А. Бухадиев, керттера агроном П. И. Уманцев (бlаьсти ювча культурай (хьажкlаш йоацаш) фу дlаоттадара план 366 центнер я. Ма дарра аьлча, вlалла хlама а даьдац уххаза цу даькъе. Цудухьа даттара сорцагlбаьнна фу lалашде гlерташ хьувз цу боахама кулгалхой, миччa тайпара из хилча а шек болаш а боацаш.

Цу тайпара хьал уххаза а дьалха нийслуш дац. Масала, соакха бlаьсти уххаза дlадийнача нена фун тlадалар 47 процент мара дацар, сороха фун — 58 процент. Кондиционни доацаш дар 1979 шера гураьха бийнача маькха фу а. 71 процент мара дацар цун тlадаргдола даьча.

Кхы дикагlа дац дlадув фу lалашдара гlулакх «Ачалукий» (директор Б. А-М. Чопанов, керттера агроном Х. А. Яндиев), «Малгобекский» (директор Ю. Х. Мусаев, керттера агроном Б. А. Оздоев) комсий совхозашка а. Цу боахамаша а гураьха дlаоттадаьдац дlаде фу, хlаьта из долаш а дац уххаза.

А. А. Кортоев директор волча «Ингушский» комсий совхозо 80 тонн хинна нена фуница цlендаьчул тlехьагlа хlама юкъе ца дуташ ялт дlанийдеча пункте дlачуделар. Дlаде нена фу доацаш я А. М. Горьке цlерагlеи «СССР Конституци» яхеи комсий совхозаш.

Гидуарий фу дlаоттадаьд итт боахамах духхьал пхенне, хlаьта из а кхоачамболаш а дац.

Цхьабакъда, долаш да районе кхоанен уйла еш бола кулгалхой керте латта боахамаш а. Доккхал е деш дуцца дог довгlа директор В. А. Попова керттера агроном В. Н. Крошкен болча «Кавказ» яхача комсий совхозах. Цу боахаме, шу хала хиннадале а, бlаьсти ювча культурай (хьажкlаш йоацаш) фу дlаоттадаьд — план 508 центнер йолча — 944 центнер. Дерриге фу дlадувча кондицега кхоачадаьд, 528 центнер да цхьоалагlча классах дар.

«Алханчуртский» комсий совхозо а (директор Л. М. Цечоев, керттера агроном К. А. Галаев) планал дукха а совгlа дlаоттадаьд бlаьсти ювча культурай фу (хьажкlаш йоацаш), хlаьта из деррига а цхьоалагlча классах а да.

Дуккхача кхетташ тlа хьажкlаш е езаш да ухх шера района боахамаш. 3017 центнер да царна эш цу культура фу. Дlае лаьрхlа йола хьажкlаш гураьха пачхьалкхен пункте дlачулла езаш яр, бlаьсти цунах хийца дlаде кондиционни фу хьаэцаргдолаш. Амма из даьдац тха районе дукхагlа долча боахамашa. Духхьал кхаь совхозо дlачуелар кlезиг-кlезига фуна лаьрхlа хьажкlаш.

Мичара да керхl Малгобекна района боахамий кулгалхошеи специалисташеи дlаде фу? Из сага ховш дац.

Н. ПРИТЬМОВА,
Малгобека фун пачхьалкхен инспекцера начальник.

Хоржамашкара хоржамашка

ПРОПАГАНДИСТАИ АГИТАТОРАИ ДОЛЧА НОВКЪОСТАЛА

КПСС XXV съезда, цул тIехьагIа хиначу шерте ЦК Пленумий исторически решенеш кхочашъеш Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхоша дIадахача дихъ шера, моттигера а Советашка тIехьара хоржамаш хиначул тIехьагIа, керда толамаш даьхад экономически социальни дегIадоагIача. Кхы цхьаьккха лоархIаме гIа баьккхаб индустри, юрта боахам, транспорт, материальни производства кхыдола доакъош дегIадоаладеш, халкъа вахара материальни а культурни а боарам айбеш.

Индустре болар

ДIадахача дихъ шера республика промышленни производство 8 процент дукхагIа хиннай. СихагIа дегIанхад промышленноста керттера доакъош — мехкдаьтта чакхдоахар, мехкдаьтта химически, машиностроени, металлообработка, гIишлой индустри.

ДIадахача дихъ шера заводашкен фабрикашкен технически эргаихарах, республике керда предприятеш хьалъярах дегIаух техническа потенциал, дукхагIа хул промышленно - производственни фондаш, уж 21 процент дукхагIа хиннай, хIанз 1,8 млрд. сома мах а я.

Республика мехкдаьттахоша чIоагIа болх барах уж тIехьарча шерашка доакхаш дола мехкдаьтта кIезигдулга соцд а дал Нохч-ГIалгIайченах хиннай мехкдаьтта тIа-тIа дукхагIа доахача районех цаI. 1979 шера даьккха мехкдаьтта 1978 шера даьккхачул 2 процент дукхагIа да.

Мехкдаьтта чакхдоахача промышленноста продукци дихъ шера 10 процентал дукхагIа хиннай, машиностроенеи металлообработкаи — 28 процент, гIишлон материалий промышленноста — 9,3 процент.

Производственни коллективашка лоархIаме мероприятеш чакхъяьхай производствой къахьегами дикагIа вIашттIехьбахара, наьха творчески хьинар айдара тIасрзаяь. Цу дерригенна а торо елар промышленносте къахьегама овсарле 6,7 процент айе, цун чотах тIаккхийттача продукцех 90 процент гаргга арахеца. КПСС XXV съездо оттаьча заданешка хьежжа да на.

Заводашкен фабрикашкен дикка дукхагIа арахийцай мехкдаьтта аппаратура, цементировочни агрегаташ, электрофотографически аппараташ, тракторий прицепаш, кога гIирс, тIехаэхьа а чухьнахьа а шидаю трикотаж, тийга хIамаш.

КIезига уйла тIаахийтаяш культурно - бытовой коаларта эшеи товараш арахецара. Уж 43 процент дукхагIа даьд.

Промышленносте доккхий балхаш даьд производствона специализаци концентраци еш. 1980 шу долалуш яр 14 производственни объединени. Цар арахец ерригача промышленни продукцех 70 процент.

Юрта боахам дегIабар

Республике дикка балхаш ду юртбоахама производствана специализаци концентраци еш. Колхозаши совхозаши Iалашъю юртбоахама техникаца, хиш дехка лаьтташ дукхагIа хул.

ДIадахача дихъ шера республике юрта боахам дегIабоалабарга дIаяхийтай 433 млн. сома капитальни вложенеш.

Колхозашкен паччахьалкхен боахамашкен шера юкъера лаьрхIача (1976—1979 шераш) нийслагIча пятилетка шерашка шера юкъера лаьрхIачунца нийсйича юрта боахама валови продукци 16 процент дукхагIа хиннай. Из КПСС XXV съездо оттаьча юрта боахам дегIабара темпаша лерхIача тайнара да.

Юрта боахама дерригa доакъош дегIадоаладелга Iалашдеча керттера декхар да ялат дукхагIа даккхар.

ТIехьарча шерашка республике дукхагIа дIаюж мехка йола кхачал культураш — гурахьа дув кIа ялта лаьрхIа хьажкIаш. Цо колхозашкен совхозаштен торо еннай иттлагIча пятилетке дикка дукхагIа ялат даккха.

1976—1979 шерашка шера юкъера лаьрхIача нийслагIча пятилетка шерашка шера юкъера лаьрхIачул ялат 16 процент дукхагIа даьккхад чIкпа гурахьа дув кIа — 17 процент, хьажкIаш — 23 процент, дуга — 22 процент а лоаш, цу хан-юкъагIа шера кара свеклаш 21 процент, баьцадаараш 27 процент, сом 32 процент дукхагIа баьккхаб.

Юртбоахама культураш дукхагIа гулъяьй хьувкъам айбара чотах.

Хиш декха лаьтташ дихъ шера 13,7 эзар гектар дукхагIа хиннад, хIанз 139,3 эзар гектар а да.

37,4 эзар гектара тIа хиш дехкача системашта реконструкци льй.

Юртбоахама производство дегIаярах иттлагIча пятилетка дихъ шера паччахьалкхента ялат дохкара план 107 процент, шекара свеклаш — 106 процент, баьцадаараш — 111 процент, кхартолаш — 109 процент, сом — 116 процент кхоачашъяьй.

Фермашка дукхагIа хиннад хьайбаш, айеннай цар продуктивность.

ДIадахача дихъ шера нийслагIча пятилетка дихъ шероца нийсдича шера юкъера лаьрхIача дулх — 16 процент, шура — 10 процент, фуаш — 21 процент, тха — 9 процент дукхагIа да. Цу дерригенa а торо елар хьайбай продукци дукхагIа кийчъе а паччахьалкхенга дулх, шура, фуаш, тха дохкара дихъ шера план тIехкхоачашъе а.

Юртбоахама производстве хIинц болх беш ва лакхерчи юкъерчи дешар дийша ваьнна 4 эзар специалист е юкъера лаьрхIача хIора боахаме 23 специалист.

ГIирсаш хьалдеш да

Нохч - ГIалгIайчен городашкен юрташкен чакхйоахаш я капитальни гIирсаш хьалдара йоккха программа. Паччахьалкхено хьожаьь средстваш дIайохийт керда предприятеш хьаярга а hoлаш ярашта реконструкци ярга а, хIаьта иштта лаха чуIe цIенош, школаш, больницаш, кхыйола культурно-бытовой объекташ хьаллъярга.

Алхха дихъ шера болх бе болайийтай 1,2 млрд. сома мах кертера фондаш, цу хан-юкъагIа капитальни вложенеш, колхозий средстваш а йолаш, 1,5 млрд. сом хилар.

Паччахьалкхен, кооперативни, колхозий средствий а бахача маха Iоадаьча ахчая а, банка кредитий а чотах республике хьалдаьд 1048 эзар квадратни метр цIенош. 30 эзар гаргга болхлой, гIулакхерта нахьа, колхозхой дезалаш баха хайшаб дика хьалаш долча цIеношка е шоай бахара хьалаш тоедаьд. ВIаши нийсдара ала мегаргда, г. Грозне хIанза коммунальни цIеной фонд 3 млн. квадратни метр чара яц.

Финансировани яра ерригача средствий чотах хьалъяьй 32,9 эзар дешархочоа лаьрхIа школаш, дошкольни здании — 5 эзар моттига, больницера маьигеш — 820 моттиг, поликлиникаш — 2130 саг тIаьдa.

ДIадахача дихъ шера ерригa хьалъяьй 12 йоккха промышленни предприятеш, царна юкъе — кога гIирса фабрика, ЭЛОУ-АВТ яха установка, горнолизавод, кхы дIара.

Город Грозне хьал а дал болх беш да драмтеатр, «Юбилейный» яха кинотеатр, акушерски корпус, политехнически химико - технологически техникумаш, кхыйола объекташ. Чакхдоалаш латт быта ЦIа хьаадела.

Хоза, лакха цIенош хьалдеш латт Ленина цIерагIча улицагIа, Орджоникидзе проспектагIа. ЦIеноши кхыйола культурно - бытовой объекташи хьалъеш я городашка Гудермессе, Назране, Аргуне.

Технически прогресс сихъяр

Республика халкъа боахаме дерригача доакъошка сиха дегIандай технически прогресс. Алхха заводашкен фабрикашкен болха юкъейихьай 4 эзаргел совгIа керда-ча техника мероприятеш, царех дикагIча технологе — 1,3 эзар, производствана механизаци автоматизаци яра — 1,4 эзар гаргга. Карадерзадаьд промышленни продукце 600 гаргга керда тайпа арахецарга.

Технически прогресс сил йола дукха мероприятеш чакхъяьхай мехкдаьтта доахача а чакхдоахача а, машиностроене, металлообработке.

ХIанз доахкхача мехкдаьттах 60 процентал совгIа довиах тIоаний давлени хьалхоаттайра методагIа. ХIара шера дикагIа хул арахеца изделеш. 1979 шера 1 июлага диллача промышленносте дикала паччахьалкхен Знак йолаш арахец 135 тайпа промышленни продукци, из хул ерригa арахецачох 25 процент.

Дихъ шера халкъа боахаме балха юкъейоаланьй 40 эзарнел совгIа изобретени рационализаторски предложени, уж предложенеш юкъейоалаярах 64 млн. сом экономически пайда баьб.

1979 шера 1-ча июне промышленносте болх беш яр 413 поточно - механизировании автоматически линеш.

Кердача техника ерригa мероприятеш юкъейоалаярах 1978 шера промышленносте хиняа экономически пайда 10 млн. сом гаргга ба.

Къахьегамхой могашала ю йоакхо

ХIара шера дикагIа ду бахача наха медицински гIулакх. ДукхагIа хул дарба ду учрежденеш, лораши юкъера медицински болхлойи. Медицински гIулакх деш ва 10 эзарнел совгIа лори юкъера медицински болхлой. Нагахьа санна 1975 шера республика больницашка 10355 маьнги хиннабале, хIанз 11540 ба, е 5,3 процент дукхагIа.

Берашта гIулакх деш а уж хьалкхедеш а республике я халданза болх беш дукха берий бешамаши ясленаш. Цул совгIа хул хаина болх беш йола берий яслеш а. Шерра дIахьош да дешархошна лькхьа салоIийтарга, городашкара ара а городашка а хул пионерски лагераш, салоIа цIенош, санатореш.

Халкъа дешари культуреи

Хьалха хоржамаш хиначул тIехьагIа хоалуш хулаш хиннад халкъа дешарех культуреи. ХIара шу массаза доал дукхагIа хул школаш, дешархой. Хьалду культура цIеноши, кинотеатраш, культура кхыйола учрежденеш.

1979/1980 дешара шу долалуш республика юкъарча дешара школашка дешаш 283 эзар дешархо вар. Юкъерча лаьрхIача дешара заведенешка — 14,4 эзар дешархо, лакхерча дешара заведенешка — 12,1 эзар саг. Дешара дерригача тайпаша, курсовой дар е долаш, чулаьцар 310 эзар гаргга саг.

ИттлагIча пятилетка дIадахача дихъ шера юкъера школа яккхарах дола аттестаташ дIаийцар 76 эзар кагирхочо, юкъера дешар дийша валарах йола дипломаш — 16 эзар саго, лакхерча дешара шин заведене арахийцар 6847 специалист.

Республике я 405 клубни учреждени, 358 киноустановка, 479 массови библиотека, 3 театр, 3 музей.

Къахьегамхой вахара материальни культурни боарам айбалар

Къахьегамхой хьал - торо айяра йоакхо яр вай партен правительстван массаза а лийрхIад шин керттера декхар. Республике дукха балхаш ду къахьегамхой хьал-торо айяра гIалерзадаь — дегIаух балха алапи, колхохой къахьегамах луг, бахача цхьан сагага кхоача общественни фондаш тIа-тIа дукхагIа хул. Из бахьан долаш бахача наха тIа-тIа дукхагIа нийду промышленни кхачани товараш, чуIеча цIеношкара хьалаш дикагIа хул, тIа-тIа дукхагIа кхоачалуш цар духовни хьашташ, материальни производствой къахьегамхошта гIулакх ду мотт-тигаш дукхагIа ме хул дукхагIа хул болх беш бола нах.

1973—1979 шерашка 8 процент дукхагIа хилар болхлойн гIулакхера нахи. ДIадахача дихъ шера болх беча дуккхача наьха алапи лакхдаьд.

Республике бетта дола юкъера алапи 13 процент тIаккхийттад, хIанз из 140 сом да, хIаьта бурув деттача — 225 сом, машиннаькъа транспортен гIишлонгъечей — 180 сомага кхоачаш.

Балха алапел совгIа потребление общественни фондех бахача хIара сагага шера дIадокийт 400 сомал совгIа, бахача наьха доходашта тIаккхета хоалуш дола дакъа да из.

ДIаяхача хан- юкъа бахача наьха ахчан доходаш 22 процент дукхагIа хиннай, хIаьта вIаши нийсдеча маьхех рознични товарооборот 17 процент лакхьяннай. ХIара шера дикагIа хул бахача нахага дохкача товарий структура. Дихъ шера республике ехкай 55 эзар холодильники, 86 эзар телевизор, 100 эзар гаргга радиоприемники. ХIанз хIара дезалa хIана яц аьна холодильникий телевизори я.

ТIа-тIа дукхагIа хотташ я цветной телевизораш, кIуьсаш, кхыдола уж тайпа тоеш.

Советски наха хIара шера дукхагIа нийю шура, фуаш, кхартол, баьцадаараш, сом.

Советски наьха вахара хьал тоадара боккха лоархIам болаш да жилищни хьале тоадар. Нагахьа санна 1975 шера городе бахача хIара сагага 10 кв. метр цIенош кхоачаш хиннадале, хIанз 13 кв. метр гаргга кхоач. Дихъ шера газ чуйиллай 53,1 эзар квартире.

Наьха хьал-торо тоа ме лу, медицински гIулакхаш дикагIа ме ду, кIезигагIа хул цамогараши нах боври. Бераш дара боарам, хIаьта из бахьан долаш баха нах тIаккхетилга. Нохч-ГIалгIай АССР-е вай мехка кхыча краяшка, областашка, автономни республикашкарчул лакхагIа да. Вай республика городашкен юрташкен 1979 шера 17 январе хиннача переписах бIаь а кхы совгIа а шу даьнна 669 саг вах, хIаьта 1970 шера уж 476 саг вар.

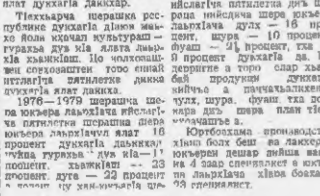

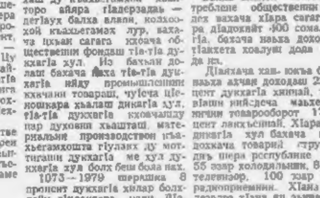

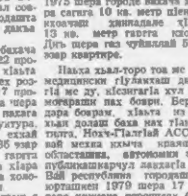

Пятилетка, из чакхйоала шу

НОВОДЖАМБУЛЬСКИ ФОСФОРИ

Тха ТУ-154 Iохайра Джамбула аэропорте. Городе бодар нийса асфальтови тIоникъ. Сийнача лоамий кIай боьхьаш чубузаш латтача маьлха эIанараша лепадора, хIаьта цар Iалаьмате доккхийча Iанараша бIарг ма кхоачча йола аре чулаьцаяр. Гаьнна хьалха гуш дар лакхача гувнна юкхе дагIа йоккхача промышленни комплекса гIирсаш: лакха гIалаш, низ болча трубопроводий системаш.

— Новоджамбульски фосфори завод, — аьлар аэропорте сона духьала вена хивача моттигерча журналиста, — пятилетка йоккхагIа йола керда гIишло я. 1978 шу чакхдоалаш йолаелар из продукци тела...

Хьахиннай из предприяти йоккхагIа йолча фосфориташ йоахкача моттиге. Духьал из дикха болабалар бахьан долаш хьахилар тIом сецачул тIехьагIарча шерашка Каратауи Жанатаси яха городаш, сихха дегIаера Джамбул. Ара хьалъэттай Джамбульски суперфосфатни фосфорни заводаш, массехк царца ювзаенна предприяти. «Йоккха хими» областа промышленноста хьалхе лелаю дакъа а хиина дIаэттай...

— Тха предприяти хьалъяьй, КПСС XXV съездо белгалдаьккхача тайпара, фосфорни удобренеш арахецилга чIоагIа алсамдаккха дезаш хилар бахьан долаш, — дувц Новоджамбульски завода директора Таранухa Виктора. — Хьалъяьй хьалха дIакхувсаш хиняча рудах юхедусарех пайда эцаш йола уникальни производство. ХIаьта уж миллионаш товнай боараме дукха ма дий, 24 процент фосфор а доалаш. Оттаьир бийдал производствана кийчъяра оригинальни технологи. Из предложени сипар вар Каратаура Мухтаров Михаил. Цо дIахайтар, металлурге из дечча бесса, спекане наькъаца рудах юхедусарех агломерат е йиш хилар.

150 метр лакха я цу ара ургIъяха хьалъувза турбаш а йолаш йола агломерационни комплекса цIе гIала. Из хьалъяьй Сергеев Федора монтажнинй бригадо, объект дIаялара ха кхозза лоац а ль. Ниттa къахьегаш я гIишло хьалъеча дукхха бригадаш, хIаьта уж дукхагIа ярaш кагирхоех а латт. Новоджамбульски фосфорни заводах Ерригсоюзни ударни комсомольски гIишло хиннай.

ЧIенайоах рудах юхедуса хIамаш сменагIа 500 тонн совгIа транулировани удобренеш лу чоалхане инженерни сооружени йолча лийна чу гIолла. Цунна ю управлени боккъонца автоматизаци ль я. Цунах йоаля ше хьачуухача шлаках гранулаш ю установка. Уж эш тайп-тайпарча маркаех йола цемент хьаяра. Наькъаш дахкара балхашта. Иштта динача тIулакхашта пайда эц рудах юхедусарех меттел, шлаках а.

Завода детондале — бийдал лоаттаю складаш. Техникана IалашъяргIа диллача цу тайпара яраш кхы яц мехка химически предприятешка. Укхаза дерригa балхаш механизаци ду.

— Из беррига чоалхане боахам хьабаьб кагирхоша. Къона специалисташ ба агрегаташ тIа балхаш дераш, дукхача цехашта, завода службашта керте латтараш, — йоах Таранухa Виктора.

— Хьалъяь яьнай предприятe хьаллхара аргIа. ХьаIабоагIача пятилетка яь яргIъя шоллагIа аргIа. Мехка юрта боахамга шерра-шера кхоачаргъя дукхха эзараш тоннаш йола тха продукци. ХIаьта цун эффективность мел лакха я хьагойт алхха Казахстана целинни лаьтташка дихъ шера фосфорни удобренех пайда эцар бахьан долаш хIара гектара тIаккхийтта ялата хьункъам 10 центнер хилар.

Джамбула гонахьа ара хьалъэттача химически предприятеех боккха промышленни гом хиннаб. Укхазара тIа-тIа дукхагIа ух мехка тайп-тайпарча минiгашка минеральни удобренеш, доакъара фосфоташ...

Игорь МИХАЙЛОВ,
АПН корреспондент.

Дозанал дехьара

Советско-финляндски дIахьа леладу гIулакхаш чIоагIдара боккха лоархIам болаш я акционерни обществаш. Царех цаI — «Конела» яхар тхьаь итт шу совгIа болча хана Финлянде советски автомобилаш йохкаш а. «Конела» дукхха йоккхий центраш — «автомобильни цIенош» да. ХIанзарча хаарча оборудованеца кийчъь йола уж центраш алхха ехка ца Iеш советски автомобилашта гIулакх деш а я. Къаьстта чIоагIа лоархIаш я финскиавтомобилисташа «Лада» яха советски автомашинаш.

СУРТА ТIА: Хельсинке юкхера Малми яхача «автомобильни цIен» советски машинаш йохка салон.

В. ДУВИЛА сурт.
ТАСС фотохроника.

АПН интервью

«СССР ПОЛИТИКА — ИЗ МАШАРА ПОЛИТИКА»

«Правда» газета корреспондента Л. И. Брежнева тиййнача жопаша дунен общественноста теркам чIоагIа тIаззаб.

Агентство печати Новости корреспондента Правов Андрея Машара Дерригдунен Совета секретарех Луис Умберто Санчесах хаиитта а кхийтта дийхар цунгара цу лоархIамегIча интервьюна комментарии яр а, хIаьта иштта цхьадолча хаттарашта жопаш телар а.

Луис Умберто Санчес: «Правда» корреспондента хаттарашта советски президента Брежнева тийнна жопаш — из боккъонца дола машара документ. Цу тIа къаьгга гуш да Советски паччахьалкхе, КПСС разрядка процесс дIахо яхьа лаьрхIа а из йохае гIерташ долча дерригача реакционни низашта духьала къовсам лоаттабергболаш а хилар.

ХIанз укх сахьата Малхбузен массови информаце средстваш, пекински пропаганда тIаьржай СССР. Уж гIерт СССР йоацаш йолча «агрессеи» бехке е а кхыметтел дунен тIа дестабилизаци еш йола фактор цувах лархIа а. «Правдана» еннача интервью тIа Советски паччахьалкхен на керте латтачо аргументированно гучадоах из харцхилар.

АПН: Iа хьоахадир Малхбоалехьа а КНР а хьайда дола гIоавраш СССР-ах дестабилизирующи фактор лархIа гIерташ хилар. Фу де лаьрхIа я, машар бахьанеча къовсамхой централъни организаце зиэал хиларах тарра хьона хетачох, цу тайпара йола пропаганда?

Луис Умберто Санчес: Сона хет, укхаза хьалхашка оттадаь декхар массех да аьна. Юкъаргьа вай Малхбузен позици. ВIалла дукха ха а йоацаш Брюссела НАТО чудоагIача мехкаша тIаийцаяр Малхбузен Европе американски керда ракетно-ядерни герз дIаниийсде аьнна йола геттара кхераме решени. Цо дукхха нах эгIаэбигар. ХIанз укх сахьате, СССР Афганистана духьала агресси ю яхаш махьарч а детташ, общественноста теркам НАТО планашта духьаларча къовсама тIера дIабаккха а кхыметтел уж планаш нийса лархIийта а гIерт малхбузехьара пропаганда. ДIахо, хьона ма хой США мел аьттув боацаш нийсденнад тIеххьарча хана ирано-американски гIулакхаш. ТIехь-тIехьа чIоагIагIа гучадоалаш латт, шах дIаваьккхачул тIехьагIа гIовзаяьша шоай экономически геттара аьттув болаш хиина стратегически позицеш карара ца ялийтара, США Ирана духьала агресси йолае кийча хилар. Цунна тешал ду США оагIорахьара Ирана тIатувсаш болча кхерамо даьца Iеш, американски тIемафорда низашта Персидски залива йисте концентраци ярон сиххача реагироване корпус хьаярон а. ХIанз дага я США «коммунистически кхерам» тIалатт цунна аьнна бахьан а даьккха Иране бIу чубахийта. Цу наькъаца лелар американски пропаганда Вьетнама духьала агресси йолаеча хана.

ХIанз анализ ергъя вай Пекина позицена. Шу хьалха маоистски кулгалхоша шоаш болабир СРВ духьала тIом. ХIанз Пекине Iехаш ба «керда урок яла еза» Вьетнама яхаш. КНР тIема кийчлуш я, хIаьта «китайски салтий денал айдеча» факторех цаI — дорха антисоветски пропаганда. Из ю моллагIа бахьан нийсделча а е вIалла из доацаш а.

«Правда» корреспондента хаттарашта жопаш телаш президента Брежнева нийса белгалдоах, нагахьа санна Афганистан хиннацаре а, США а НАТО а гIоэараштa дунен тIара ситуаци кхохкаяра кхы бахьан корадь хургдар.

АПН: Вай вIашагIкхийттадар 1973 шера гурахьа, Сантьяго контрреволюционни переворот хиина массехк дн даьннача хана. Хьо цу ха на болх беш вар демократически нагирхой Дерригдунен федераце. Чили вакал а волаш. ДагадоагIа сона, цу хаарча интервью тIа белгалдаьхар Iа, контрреволюционни хунта Чиле Iаьдала керте оттаргъялар еракъара гIо хиннадецаре аьнна. Хеталой хьона, вIалла дукха ха йоацаш Афганистане этта ситуаци, 1973 шера Чиле хинначоа тара лесташ яр аьнна? ГIулакх иштта оттаргдар, хьона хетачох, нагахьа санна Кабула Iаьдал реакцина бе дахa хиннадаларе?

Луис Умберто Санчес: Ситуацеш боккъонца вIаши тара я. Цудухьа бахьан доацаш дац «Правда» корреспондента хаттарашта жопаш телаш Л. И. Брежнева белгалдаьккхар, советски бIу ДРА дIачу ца бигарах Афганистани шоай хьаштдар де аьнна империалисташта дIаяллар, халкъа паргIато йоаш цIеша йиззача Чиле даьр цига а де агрессивни низий торо хулийтар санна дола хIама хургдар.

ДIадахача шера сентябре бетта Афганистане хилар со, хIаьта цига лаьттача гIулакхаша дагайохийтар сона Альенде волча хахара Чили. Сона байра политически хьанар цIахкха а ца хиннача бесса айденна бола нах — эзараш болча наха дакъа доацаш йола демонстрацеш, митингаш. Афганистана халкъо Iаьдал шийна бе деллад, из керда вахар дилла дагадолаш а реакцеца машар боацаш къовсам лоаттабе кийча а да.

АПН: ХIанз буржуазни пропагандо дувц, арахьара тIалатташ цхьаькха а кхерам бацар Афганистана яхаш. Фу хет хьона цунах, хьо ма вай Афганистане хиина саг?

Луис Умберто Санчес: Из харц да. Афганистане тхоьна гойтар контрреволюционни повстанцешнара хьадаьхa герзаш. Уж американски китайски герзаш дар. Тхона иштта гойтар цу мехка апрельски революце моастагIаша йоаржаеш йола антиправительствени листовкаши литературеи. Хоаш да лоалахарча Пакистане диверсанташ кийчбеш йоккхий лагераш хилар. Уж Афганистана территоре зуламаш деш бола кулгаш цIеша диза нах кийчбераш а герзаца Iалашбераш а Вашингтони Пекини я. Из а дагадохийт шийна интервью тIа президента Брежнева.

Сона хетачох, цу хьалашка юхагIерташ хилча моха хIалак хургбар. Прогрессивни низаша шийна хана цхьа карараяллийтар событеш дегIаухача Чиле, хIаьта реакци цунах пайда эцара хIамма хье а ялаязар. Цудухьа сона хет, советски тIема контингенташ Афганистане яхийтар де боккъо а йолаш дахь тIама хиларал совгIа, дахва дартдоацаш хIама а хиннад аьнна. СССР йиш хилийтанзар империалистически низий афгански революце са дигъа, хIаьта из дарах цунна бараал ала а догIа.

АПН: Иштта, хьона хетачох, СССР апрельски революце низаш хьаллаьца хиннадецаре, Афганистанерча событеех чилийски трагеди хинна хургьяр-кх?

Луис Умберто Санчес: Дувцилга а йоацаш. Арахьара шийна деш дола гIо та а гуш геттара корта айбаьбар реакце Афганистане. Чиле а санна, дунихи лаьтташ хиина нах машар хила дага болаш бацар шоашкара лаьтташ дIадаьхараща, буржуази лоалуш яцар предприятешта национализаци яр. Цар пайда ийбора моллагIча методех а. Реакционни низаша геттара шаьръяь пропаганда йора низткъа мира наькат Iодеша а ца хоаш болча вахархошта юкъе кердача Iаьдало «исламаца тIом болабаь хиларах», къамаи психологе цун овлаш ца хиларах уж тешабе гIерташ. Цинъаза вIаштIехьа а доалар реакце политикех башха кхеташ боаца баьде нах герзаца шийна хьалкъа духьала баха. ДагадоххарагIа аьлча, цу тайпарча агитацена гIо дора Тараки вийначул тIехьагIа Iаьдала узурпаци яьча Хафизулла Амина репрессивни курсо.

Из а иштта белгалдаьккхар «Правда» корреспондента ше еннача интервью тIа КПСС ЦК Генеральни секретара Леонид Брежнева. Цо аьлар, агрессораша Афганистана духьала леладаьча гIулакхашта гIо дора Iаьдал дIа а лаьца афгански общества шеррача тIоамашта духьала репрессеш йоаржаьча Амина.

АПН: Мишта доархIа СССР цхьа «санкцеш» духьала яха, къоабттадаь вылча, ОСВ-2 Договор чIоагIделга соцадь, дукха товараш СССР ма дохка, цу даькъе хьалхе а яь латтача контрактех дола ялат а, шин оагIонна юкъерча гIулакхий дукхача дешай хьакъехьара Советски Союзацара переговораш соцд а е яхаш США деш дола тIахьехамаш?

Луис Умберто Санчес: Президента Брежнева нийса даьшхар уж гIулакхаш, паччахьалкхенашта юкъерча отношеней ерригача нийса вIаштIехьаьккхача дунен халкъашта юкъерча системана хIама тохар а лоархIаш. Дукха ха и США шийна бевам бар «хьаста а» бевам бар «човхаве а» боьзо бе йолла гIерташ лел. ХIанз тIаргт Вашингтон Иран «човхве» а маоистски Китай «хьаста» а.

Фу хургдар ОСВ-2 Договора американски сенато ратификаци ца йича? Оттара хьалха гера хьадела кхы е сихдаря цунца дувзаденна, кхел, моцал, балхахе совъялари. Прогрессивни низий декхар латт хIана событеш цу новкъа ца яхийтара.

СССР «Экспортни блокада» оттаярах. Президента Брежнева белгалдоах шийна интервью тIа, США администраце цу гIулакхаша уж цаьраша дага лаьца эз СССР-ана дерт ца хилар. ХIаьта ВIашагIкхийтта Штаташка шоешна диллача вIалла теша йиш йолаш а дац из политика царна Iаткъарг ца хилар. Из шено йоацаш новнья хургьа американски фермерашта. Советски Союза торговли лелае гIертача хIама леладеча наьха гIоарий хьашташта.

Сай оагIорахьара ала безам ба са, Советски Союза машара тIехьарча арахьарча политикана дола дика тешал да президента Брежнева интервью. СССР политика из машара политика я, цудухьа дерригача прогрессивни низий декхар да из хьаллацар.

(АПН).

УнахцІенон служба

ШКОЛА-КЛИНИКА

Дешархой урокашка массаза а парташ тІа багІа. Бекъда, Ленинградa гаьна йоаццаш йолча укх школе парташ яц. Царна меттел — ортопедически кушетка. Букъа тІехха хулача сколиоз лхача лазара белгалонаш йолча 320 кІаьнкен йиІигск дийша дадаш деш. Яздe, книжка деша аьттув хургболаш хьалъаьчa кхо са болча подставкаш тІа дада уж.

Сколиоз кхераме лазар да, цний ханнахьа де дезар ца дича, саг ще мел вахача кана инвалид волаш виса тарлу. Кхетадеш ма хиллара, цамогаш долча бераштa шоай тайпара хьалаш а эш, цу дакъе дешара а. Цудухьа цу тайпарча бераштa специализированни хьун школаш, школаш-интернаташ хьалъьй.

ХІана вай ювцаргйола школа Фински заливана йистте улл. Укхаза деша баьхкача кІаьнкашей йиІигашей массазарча школьни программех деш. Бакъда, занятей режим шяй тайпара я. ХІара дешархочун могашалга хьежна къаьст-къаьста хьех педагогаша. Классе йоацаш ю занятеш лоацагІа я. Массазарча школашка хулачул йІаьхагІа я урокашта юкъера переменаш.

Цу тайпара йолча школера хьехархой а хила беза кІезиг-дукха лорал доаллаш. Алхха цхьа хІама да: берригача хьехархоша лаьрххІача дневника тІа дІаязду хІара дешархочунга урока тІа мишта хьал да. Цул тІехьагІа медико-педагогически советe лораша цхьана дувц дІахо мишта «лелаве» веза из е вож унахо.

Школа директор йолча Нина Пикановскаяси кертерча лоро Алла Алексееваси йоазийтар сона поликлинически отделени: школьни здане бІаргчa ткъам дІалоац цо. Укхаза болх беш итт лор ва — педиатраш, ортопедаш, стоматологаш, дарбан цек дарен физкультуран инструкториш, цул совгІа, медицински йижарийн ниначкайн бІарчча штат. Со а волеш, масала, бийсанна хинна илия лора дуаццаш яр бераша наб мишта йир: могаш доацача бера массаза а дика чакхъялац бийса.

Тхона иштта бІаргадайра физиотерапевтически кабинете тайп-тайпара процедураш бераш мишта ю. ялх спортивни зале дарбан физкультура миштта ю. Йоккхача бассейна чу, цаІ шоллагІчул хьалха а вуьлаш, цек деш бар кІаьнкаши йиІигаши. Куст долаш, тІах аьнна уж хи чура арабоввлаш бІаргабайча, бассейна чура хьаарабаьлча цар лиьрххІа йола корсеташ тІайохк аьлча. теша хала дар. Эшн-хьогІ уж?

— Уж йоацаш мегаргьяц, — йоах керттерча лоро. — Корсето хьаллоац букъа тІехк, беро доаггІача тайпаре дегІ кхачьара эша хьалон хьаду. Цу ІІулакхи аьттув болаш да классе парташ ца хилар, Іо а бийша дешар.

— Даьщця-ноаношца вІашагІдетталой бераш?

— ХІаа, дай-ноаной, касткаста ух тхо долча. ХІана аьлча, бер хьуна школе хул ше боккъонца дийрза диллалца. ЦхьайІолча хана цхьа-ши шу доаккх, бакъда, кхы а дукхагІа ха йоаккхаш а моттигаш нийслу. Деррига а бера дарба хиларга хьежна хулаш да.

(АПН).

ЛЕНИНГРАД. В. И. Ленин ваь 110 шу дизара яха ма йоаггІара накъа яхара тІехья яхье а льина «Позитрон» яхача Іилма-производственни объединене коллективо доккхагІдола декхараш гІаййцад. Деза ди хьатІакхоачаш промышленни продукци арахецара дий шерен вордІбеттен план кхоачашъе лаьрхІад цо.

Уж декхараш толаме кхоачашдара тІаерзаь я объединене балха юкъейоввлаь «Эффективность — дикал» яха система. Цунна творчески юкъейоагІа ленинградций «ХІаране тІехдика болх баргара — коллектива къахьегама лакхача эффективностагІа» яха девиз. Цун ларде латт къахьегама бригадни метод, цкьан нарядагІа болх белга, болхлочун сквозной тІахьожам, технологи чІоагІа лелаьета, оборудовании оснастken хадданза хьежаш лелаелга. Фирма цехашкен отделашкен тІа а йна кхоачашъеш я къахьегама эффективности балха дикали лакхъяра йола 87 коллективни комплексни план.

Ши эзар совгІа производственник къахьегаш ва тахан предприяте цу системагІа. Пятилетка дий шера цун эффективность ши миллион сом таргга хиннай.

СУРТА ТІА: «Электроника Ц-430» яхача бос болча телевизорий конвейера дикагІа йола монтажница комсомолка Коновалова Маргарита. Кийча продукци тІехдика йолаш мара дІателац цо.

М. БЛОХИНА сурт.
ТАСС фотохроника.

ТУРПАЛИЙ НАЬКЪАШКА ГІОЛЛА

Кхарарча шера 23 январе денз вай мехка дІадолалу оборонно-массови балка Ерригсоюзни месячник. Цун девиз я: «Ленинен партен васкеташта тешаме да». Из хетталІ Советски Эскарен ТІема-Форда Флотен 62 шу дизара. Месячник дІадоладара хетталь торжественни собрании хилар самарднйнахьа грозненски гарнизона эпсарий ЦІагІа.

Вай партен правительствaи ленински арахьара политика чакхйоввлаш, кІаьд а ца луш хадданза къахьег дуьнен тІа машар оттабара, аьлар собрани хьайийллача ДОСААФ-а Нохч-ГІалгІай областной Совета председатела В. В. Лунькова. Бакъда, классови дорхал чуйоаллача империалисташа лаьтІбалийтац дунен тІара кхоним, сихбенна унзара герз Іоадеш боахк. ТІеххьарча хана дуken империализм, шийца Китай хьа а теха, Советски Союза духьалара блок вІашагІйолла гІерташ хьувз. Иштта хьалаш эттача хана советски нах багІаш кулгаш вІашка а даьхка, де мел дезар ду моллагІа а агресси юхатохара. Советски наьха машаре къахьегам тешаме лорабеш латт Советски Эскар. Цун бохаргбоаца буьзам ба партеца, комсомолаца, кагирхошца, беррига къахьегамхошца. Из бувзам кхы а чІоагІбара, оборонни иэз кхы а совбаккхара хетадь да месячник.

Зале гулбенначарашка моерцал а хоатташ, Дай-мохк лорабара советски наьха декхарех дийцар тІема ветеранийн грозненски комитета председатела Я. Ф. Новикова, грозненски «Патриот» яхача клуба члена ПТУ деша вагІача Котов Геннаде, ВЛКСМ грозненски горкома шоллагІча секретара Дениев Мухьмада, тІема ветерана В. Н. Мартынюка, кхычар.

Месячник долча хана ДОСААФ-а юкххьанцарча организацешка торжественни собранеш хургьл. кагирхой тІема ветеранашца вІашагІбетталургба. Республикерча районашка тІема-спортивни ловзараш чакхдарги. Масала, ерригача районашка хургья ийсагІа топаш кхуьсарь яхьяш.

Республике гІолла чакхъяргья «Эшалургйоацар а легендарни яр а» яха девиз а йолаш кинофестиваль. Школашка, ПТУ дІахо хьоргба тІема-патриотически болх. Цун девиз я: «Турпалий наьхкъаш». Уж наькъаш тохкаш хургьл бІаьш дерйовхарий отрядаш.

М.-Б. ЦИЦКИЕВ.

БОЛХЛОЙ РАЬЗА БА

Нохч-ГІалгІай химически завода кое я йоккха йоаца столони. Бакъда, йоккха еце а доккха повкъостал ду цо цигарча къахьегамхошта ханнахьа дая хІама эиллийтарца. Укхаза даим дика а хоза а кийчдаь дая хІама, цІаводаш яхьа эца шура, хий, кхыйола кондитерски хІамаш хул.

Столове болх беш я опытни балхахо Н. Десиев. Ер пхелагІа шу да цо укх столове болх бу. Ший ханнахьа тІадахь цо эшаш мел дар, цудухьа вІаштІехьдовл цун чам болаши болхлошта эшаши бола кхача кийчбе. Цул совгІа, очереде отта нах дукха латтаргбоацаш сиха дІахец цо даар. Даим цІена я столове.

Цудухьа укх столове раьза болаш хье а боагІа, беркал долаш дІа а болх нах.

Х. БЕРСАНУКАЕВ.

Кхыча мехкашка — салаІа

Укх шера эггара хьалха кхыча мехкашка йодаш йола туристически группа яхай Чехословаке. Царна юкъе — маькхакомбинатa болхло Долтабаева Бикату, Кирова цІерагІча комсаш лелаерий совхоза бригадир Едиев Ваха, «Керда вахар» колхоза механизатор Зурапов Ваха, «Пригородный» совхоза тракторист Кантаев Желавди, Грозненски консервни завода стерилизатор Приходько Татьяна, № 13 йолча дуача даьтта завода грузчик Магомедова Зура, кхыбараш.

Цига доаккхаргдолча 11 дийнахьа вай мехкахой хьоашалгІа баха хургба городашка — Праге, Братиславе, Остраве, уж гІоргба юрташкарча районашка, царна йовзаргья цигара музеяш, паркаш, историеца ювзаенна а кхыйола а нІи хеза йола хоза моттигаш.

Я. БУБНЕНКО.

Дикача нахах

«ВАЙ АДАМ»

Иштта оал цунах бригаде мел мІаан долаш да уж дешаш, мел хала да гІишлонхой бригаде иштта алийта. Цкъаза цецвоал, миштта вІаштІехьдоал цу гьсалча эІалгача сага цу йоккхача комсомольско-кагирхой коллектива кулгалде аьле. ХІьата из-м атта мичад.

Дукха да комплексни бригада кулгалхочоа ха дезараш — чертежаш еша, коллектива балха планировани е, кертердар — нахаца та хар. Уж деррига гІулакхаш доахкаш ва Адам.

Пхе шу совгІа ха мара яц из «Чечингсельстрой» треста № 920 йолча дІа-юха лелача механизировании коллективе болх беш вола. Из вайзав Шаьла районе меттел, цун доазонел гаьна арахьа а. Ленински комсомола преме лауреат ва из.

Комплексни я Закриева бригада. Из да цо шийна тІехьабоагІарашта лаьрхІа ца деш балхаш а ца дуташ деррига балхаш ше ду яхилга. ДІател объекташ, салаш долча тайпара, «чІеташ дІа а дехке». Цудухьа брак практически хила йиш йолаш яц бригада балхаца. Из кхьча бесса хилча зертІа кхоачашъянза йола конструкцеш шоай юхае езаргьяр цар.

«Закриевцаш», мехколоина коллективе сий а деш царех оаллача тайпара, тІехьарбаргбоаш бац «эффективностех дикален пятилетакана — кагирхой энтузиазми творчествон» — яхача позунга. Цар каст-каста тІехкхоачашъю шоай производственни заданеш, царех дукхаенашта «Социалистически яхье котваьнар» яха знакаш еннай, пятилетка ударникаш а ба бригаде.

ЧІоагГа гІадбахар бригада членаш шоай кулгалхочун а новкъоста а къахьегама лакха мах а беш, цунна Ленински комсомола преми елча. Цу гІулакхо доккха декхар оттадир бригадана хьалхашка, хІьата цун членаша из кхета а дир. Цунна тешал ду из премеи еннаЧул тІехьагІа коллектива хьоккамаш кхы а лакхдаларо.

Соахка май бетта йисте яьккхар Адама Къилбаседа-Кавказски гІишлошьяра техникум, техник-гІишлонхо хиларех дола тешал а эцаш. Цхьаккха саг децвалазар мастера болх дІаэца ца а туташ из ший бригаде Іийча.

Эггара бехктохамегІча участкашка хьежаю А. Закриева бригада. хІана аьлча массанена а хови да цунна тІадилла гІулахх тешаме долга а ханнахьа кхоачашдергдолга а. Иштта эттад гІулакх хІанз а. Ведана районерча Хаттуни яхача юрта хьожабаьб бригада гІишлонхой школа хьалъе. ХІаьта массава а тешаш ва из бригада йолча толам хила безаш хиларах.

Хьинаре юкъеваха Адам мехколошна коллективa вахара. Из ва комсомола комитета член я профсоюза построечни комитета член а, агитатор а. Массанахьа а тІо ду цунна доттагІаша, хІаьта уж цун дукха а ба. ХІанз Коммунистически парте мугІарашта юкъе ваха кийчлш ва Адам.

Д. ТАШУХАДЖИЕВ,
«Чечингсельстрой» треста № 920 йолча ПМК прораб ВЛКСМ комитета секретарь.

Ший болх корабаьр

Дукха ба шоай балха декхар хьинаре кхоачашдеш, хьаьнала къахьегаш бола нах. Цар даьр Іа яха белгалбаьнкха дувнаш деце а, цу наьха къахьегамо дикна дакъа лоац советски общество детІайоагІача Уж санна болча наха юкъерча цхьаи сагах лаьца дувца безам ба са. Из я медицински сестра Цечоева Люся.

Школе йолча хана денз из болх белгалбаьнкха, безабенна яр из. Цу гІулакха «бехне» яр цу хана пар юртарча больнице медсестра йолаш болх беш хинна Чантиева Мэри. Хийла укх больнице хьалй. «Мэрьи якача дийце» цамогаш болча наха тохаш болча маькага хьожаш, цу наьха дог айдеш, уж хьоасташ. царца тайкача хозача къамаьлаца шоай лазарах уж бицбеш, деш хиннача хаттараша цецйоахаш. шийн беррига а безам цунна тІабодаш латташ хулар Люся. Цо деча къамаьло гІадбига цар йовхьамаш сийрдаьлча, шийна цо дикахетар дича санна гІадйодар. Ховра уж цамогаш бола нах Мэри йоаццача дийнахьа, из балха я еза ди тІаккхачарга ІалаьматечІоагІа сатувсаш хулга. Цудухьа Мэрена тара хила уйла йолаш, цо мо из болх дика лелабе дага йолаш, 1969 шера, ше школа йистеяьккха йоаллаше а. Грознерча медицински училище МагІалбике хьайийллача филиале деша эттар Люся. Цига дешаш болаше а амбулаторешка, участкови больницашка, кхыйолча дарбай учреждениешка болх бора училищерча дешархоша. Люся ше а яхар сгори помоща станце болх бе. Цхьатарра деша а болх бе а хала дале а, халонех кхерваенна тІехьашна ца йоалаш кхоачашдир Люсяс из шаккхе а гІулакх. Цу хана, цІе хІарг тІадолча машина тІа ше болх беш йолча хана, из машина цамогаш волча сага тІакхача гІерташ хьидла йодача хана, хийла Люсяй дег чу йоссар, ше дІакхаьча аьлча цу сага чІоагГІа гІойле хургья, аьнна хеталуш йола уйлаш. Бакъдар аьлча, цо да а дора шийна могаш дола новкъостал. Шийн новкъостал тоъаш воаца саг лакха опыт йола лораш болча больнице дІа а вугар.

Кастта МагІалбике хьайиллар керда поликлиника. Цига болх бе хьожайир Цечоева Люся. ХьалхагІа участкови медсестра йолаш къахьег цо цига, тІехьагІа кхелетарий кабинете йохийт. Цу хана денз цига болх беш я Люся.

Іалаьмате чІоагІа къахьег Люсяс цу кабинета балхохошна кхуваш боагІачарна юкъе лазар ца хилийтара профилактика еча, цар могашал лорaеча.

— Цечоева Люся дика болхло я, — йоах цу кабинета лоро Евлоева Яхас. — Дий бера хана йолча Люсяйна дика хов берий могашал фуд. Из гІулакх дика кхета а деш, хьинаре дакъа лоац цу оаха лелабеча балха юкъе, шийна могар даь из тоабе гІерташ. Цудухьа дукха еза я тхона а, тха унахошта а, цар даьшта-ноахошта а.

Шоай хана санна медсестрай болх дукха безабенна ба цун мехкарий Маремн Малиям. Царех а дика лораш хургхиларах дог тийша я со.

З. СОЛТУКИЕВА.

СПОРТА ХОАМАШ

КІАЛТОХАРГАХ ЛАТАР

Укх деношка город Нальчике хилар кагийча наха юкъе кІалтохаргах латаш Къулбехьарча Россе хьалхара моттиг яккхара йола зональни яхь. Цига дакъа лоацаш яр Дагестански, Къилбаседа-ХІирий, Черсий-Балкхоой, ГІалмакхой АССР-ийн, Ставропольски Краснодарски крайийн, Ростовски областен, вай республикан баркІ команда.

Цига дакъа лоацаш хиннача вай спортсменашта цар тренераша — СССР заслуженни тренера Багаев Дегеси спорта мастера Ахмедов Вахаси — хьалхашка оттадаь декхар дар Россе финале дакъа лоацилга вІаштІехьдаккха. Из декхар кхоачашдир вай республика шин бореца — спорта мастера Бадалов Алухадеи Гацаев Эзаудеи.

* * *

Город Чебоксаре чакхъяьлар «Урожай» ДСО Централни Совета хьалхале яккхара зональни яхь. ІалаьматeЕ дика толамаш даьхар цига вай мехкахоша. Чемпиони цІераш яьхар Х. Асхабова, С. Шахидова, Р. Абубакарова. Дото призаш яьхар С. Дудаева, С. Муртазалиева. ХІаьта бронза призер М. Муртазалиевах хилар.

Уж толамаш дахар бахьан долаш Нохч-ГІалгІайчерта командо хьалхра моттиг а яьккха, финале дакъа лаца бокъо яьккхар.

ЭСАЛА ЧАКХЪЯЬККХА ТУР

Ташкенте чакхъяьлар хьалхарча лигерча командашта юкъе волейболах ловзаш йолча СССР чемпионата кхоалагІа тур.

ХьалхагІа ма яздарра, «Автомобилист» ийшар Минскерча «Моторал» (1:3), Таллинерча «Калевал» (2:3). Бакъда, вай команда хотьяьлар Ленинградерча «Динамол» (3:0). Шевченкерча «Каспел» (3:0).

Эсала чакхдаьхар «Автомобилисто» тІехьара ловзараш. Иштта из эшайир Одинцово яхача городерча командо (2:3). Вильнюсерча «Куроаппаратуро» (1:3), Ташкентерча «Динамос» (2:3).

ТІехдика ловзаш хьалхагІа Грознен Гошелен хинна шин тур чакхъяьккхайле а укх туре эсала лайзай вай команда. ХІанз шийн группе 15 очко а йолаш 4 моттиге я вай «Автомобилист». Хьожаш хургда вай 2-гІча феврале денз 9 феврале кхаччалца Смоленске дІайолалургйолча шоллагІча тура яхьашка.

Юрта боахама машинаш

Юртбоахама машинаш ю йоккха завод я Украине Коломыя яхача дукха йоккха йоацача городе. Укхаза арахецаш йола грейферни погрузчикаш дунен 20 совгІа болча мехка болх беш я. 1969 шера хьалха боахам дегІабоалабеча доккха дакъа юкъедахьарах, вІашагІъеллача дийнахьа денз бІаь шу дизарца дуьзадення предприяте коллективана «Знак Почета» яха орден еннай.

1958 шера мехка эггара хьалха заводо арахеца йолайир йоккхийча юртбоахама предприятешка тайп-тайпара материалаш тІайоттаран Іойоссаярах эшаш йола ПГ-0.5 яха гидравлически тІехьатувса грейферни погрузчикаш. Цул тІехьагІа пхи шу даьлча укхаза хьас йолайир Кубе шекара тростник тІайоттара эша ПГ-0,5 СТ яха лаьрххІа, грейферни погрузчикаш. ХІанз ПаргІатон гІайрен тІа болх беш я кхо эзар совгІа ПГ-0,5К яхен эзараш ПГ-05Т яхен машинаш. Коломыйски машинаша сафра йолча хана шоаш дика хилар дІахьенхад. 1980 шера заводо вежарашха болча мехка дІайоальийтаргьл погрузчиккий керда парти.

Дукха ха йоацаш пачхьалкхен тохкамаш даь чакхдаьхад ПЭА-1 автономни болх беча погрузчика-экскаватора. Кердача машина овсарле цул хьалхагІа хинначул шозза-кхозза лакхагІа хургья. Цунах пайда эца йиш я алхха йол ча, минерални удобренеш, жагІа, гІум, лыпкаш, турбаш, тІайоттача ийца ца Іеш лаьтта оахкаш балхаш деча а. ХІанз предприяте конструкторашa нийтъю ПЭА-1 цхьайола узелаш серийни арахеца машиназ йолаялийтара.

ГАВРИЛОВИЧ Иван,
АПН корреспондент.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

24 ЯНВАРЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.40 — Іуйранара гимнастика.
9.05 — «Шоаш дола моттиг, хьавоалийта хургмаччаш!»
9.35 — «История кавалера де Грие и Манон Леско». А. Ф. Прево романах оттаь телевизиони спектакль. Чаккхьача — кердадараш.
14.30 — Кердадараш.
14.50 — «Юртара гІулакх». Документальни фильмай программа.
15.35 — «Боккъонах йола боселе».
16.05 — Ф. Шуберт — симфония си минор (чаккхьолзаза). ДІахьех СССР-а Пачхьалкхен академически симфонически оркестра.
16.50 — «Эрсий къамаьл».
17.00 — «Къонача спортсмений боахк арена».
17.30 — «Халкъа лыхарлей». Хорвай капелла концерт. (Московски областъ).
18.00 — Миллионий ленински университет.
18.30 — «ХІара сурта тІа — малха».
18.45 — «Тахан дунен тІа».
19.00 — «Іилмана вахар».
19.30 — Европа ког-соалозаш хехкарах йола чемпионат. Шишша нахана хехкара. Произвольни программа. Швейцарера передача.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Андрониковн хена». Телевизиони фильм. «Тагильская находка». Чаккхьача — «Тахан дунен тІа». Информационни выпуск.
8.40 — Іуйранара гимнастика.
9.05 — Мультипликационни фильмай программа.
9.30 — «Лаьттан тІехь нах». Телевизиони художественни фильм.
10.45 — «Халкъа-хьоллаш». Чаккхьача — кердадараш.
14.30 — Кердадараш.
14.50 — «СибарегІен Гаьнарча Малхболлен гІоала». Кинопрограмма.
15.40 — ДІахоья РСФСР заслуженни артиста В. Малинин (эрсий ла).
16.10 — «Шахматни школа».
16.40 — «Хьа ленински библиотека». «Герцена дагалоаттам».
17.10 — «Москвин москвичашц».
17.40 — Халкъа мукъамаш.
17.55 — «Орденох» телестуди нокораш ПТУ директорца А. С. Кабалинаца вІашагІкхетар.
18.45 — «Тахан дунен тІа».
19.00 — Афгански артистий концерт.
19.30 — «Хархамашкара — тофжамашка».
19.45 — Европа ког-соалозаш хехкарах йола чемпионат. МаІанах. Произвольни программа. Швейцарера передача.
20.30 — «Бийсанна бетк чакхбаьннача». Телевизиони документальни фильма премьера.
21.00 — «Ха».
21.35 — Юрта боахаме къахьегачаа хьалхалаттачарна лаьрхІа йола Останкино концертни студе дІахьош йола сайре. Перерыве — «Тахан дунен тІа» яха информационни выпуск.

II ПРОГРАММА

8.00 — Передачай программа.
8.10 — «Вай беш».
8.40, 9.35 — Зоологи. 7-гІа класс.
9.05 — ПТУ демаргоишта. Химии. Мехкаьтта продукташи цун чуhакаш.
10.00, 14.50 — Къамаьл де испански меттала.
10.35, 11.30 — Ашараш. 6-гІа класс. Композитор Н. А. Римский-Корсаков.
11.05 — Грибачева поэзи.
12.00 — Студенташта — заочникашта. Лакхара математика. 3-гІа курс.
13.10 — 3-гІа курс. Материалан духьале.
14.20 — Деша багІа кийчхучарна. Математика.
15.20 — «Камо тІехьара майрал». Субтитрашца йола художественни фильм.
16.30 — Экран — хьехархочунна. Ботаника. 6-гІа класс.
17.10 — Ашараш. 2-гІа класс. Музыкальни жанраш: марш.
17.35 — В. И. Ленин ваь 110 шу дузача дийна. «Юхо а Петроградe». Документальни фильм.
17.50 — «Дешархо» (нохчий меттала).
18.20 — «Нохч-ГІалгІайче гІолла».
18.40 — Документальни фильм.
19.00 — «Неделя» газета совгІат декъахара футболах бала Дунен заккъаьнта шечера турнир. «Спартак» (Москва) — «Локомотив» (Москва). 2-гІа тайм.
19.30 — Концерт.
20.05 — «Бийса даькъало хийла шун, бераш!»
20.25 — «Замана» (гІалгІай меттала).
20.55 — «Вай адрес — Советски Союз».
21.40 — Доалла арахьарча фильма верш, «В шесте и тостоnte», «Телефон полиции 110». Телевизиони художественни фильм. (ГДР).

25 ЯНВАРЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».

II ПРОГРАММА

8.00 — Передачай программа.
8.10 — Іилма-популярни фильмай программа.
8.40, 9.40 — А. М. Горький. «Барадил». 6-гІа класс.
9.10 — «Дунен халкъий ашараш».
10.10 — Английски мотт.
10.40, 11.40 — Л. Н. Толстой. «Бал чаккхьбаьнначул тІехьагІа». 7-гІа класс.
11.10 — В. И. Ленин ваь 110 шу дузача дийна. Ленински моттигашкe гІолла. «Тхо а кхьиcамна синtах» документальни фильм.
12.10 — Студенташта — заочникашта. Физика. 3-гІа курс.
13.25 — Эстетика: керттера вопросаш.
14.15 — Деша багІа кийчхучарна. Физика. Задачиш хоачашьяра.
14.45 — Экран — лора. ЗІамига берай дегІадяра белгалонаши царна кхетам баьвра декхараш.
15.45 — «Іана дий». Іилма-популярни фильм.
15.55 — «Сийлахь-боккхача Даймехкан». Кинопоэма. «Ленинградана го бар». КхоалагІа фильм.
15.16 — Вай университет. Ломоносов цІерагІча МГУ 225 шу кхачар.
17.25 — Бераинта лаьрхІа фильм.
17.35 — «Шоана, кхакнаш!» (нохчий меттала).
18.35 — Искусства дунен тІа. «Художникашца — пятилеткай». (нохчий меттала).
19.00 — Ленински юбилейна — вай кхоатаме лехамаш. ДикагІа болча изобретенета, рационализаторски предложенешта йола телевизионни конкурс.
19.40 — «Нохч-ГІалгІайче гІолла».
20.00 — «Бийса даькъало хийла шун, бераш!»
20.15 — «Мехкашкен континенташкен гІолла».
20.50 — «Вгладе» яха фильмконцерт.
21.40 — «Память». Дукхасерийни телевизиони художественни фильм. Хьалхара сери.

РАДИО

24 ЯНВАРЬ

6.40 — Юрт. гІулакхашн проблемаш (гІалгІай меттала).
6.55 — Мукъам.
7.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
7.25 — «Сердало» газета обзор.
7.30 — Хоамаш.
8.25 — «Шоана, кхаинах!» яха радиожурнал (гІалгІай меттала).
9.15 — «Интернационализми патриотизм — советски обществе кертера низ». Беседа (нохчий меттала).
9.30 — Гражданска оборона (эрсий меттала).
9.40 — Мукъам.
9.45 — Боахам механизни эргакхара. Бригадни подряд — шерагІа ниьх (гІалгІай меттала).
16.00 — Передачай программа. Хоаттамах бола хоам (эрсий меттала).
16.01 — «Са Даькe» яха концерт (эрсий меттала).
16.20 — «ДегІа тІаасхарал» (нохчий меттала).
16.40 — «Микрофонаш Грозне гІоллах» (эрсий меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гІалгІай меттала).

25 ЯНВАРЬ

6.40 — Хьайбай продукци дегІайоалаяра (эрсий меттала).
7.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
7.33 — «Ленинан некъ» газета обзор.
7.30 — Хоамаш.
8.25 — «Бома беттараш вІашагІьетар» (эрсий меттала).
8.45 — «ТІахьехам» яха радиоочерк (эрсий меттала).
9.15 — Фермай цІенча уголок (нохчий меттала).
9.25 — «Корматех болх беш яр» (эрсий меттала).
9.35 — РСФСР Лакхехьарча Совета депутаталла кандидата Р. Ахмаевайна доладa музыкальни открытка (гІалгІай меттала).
9.45 — «Комплекс хьалъеш. Фуд хувалденнара. Радиорейд (гІалгІай меттала).
16.00 — Передачай программа. Хоаттамах бола хоам (эрсий меттала).
16.01 — ТІехьа хІана юсс «Кавказ» яха птицефабрика? (нохчий меттала).
16.11 — Хьайбашлеладераншта дола концерт (эрсий меттала).
16.23 — Хьаххарч кхерра йола резерваш (эрсий меттала).
16.47 — «Гаьнарча кошара». Очерк (эрсий меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гІалгІай меттала).

Хоттамаш

Тахан республике гІоллен Грознен хувцалуш морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, малхбоалехьара секунде 0.5 метр чІоагІа мух а хьекхаш хилен фегара температура республике 5 — 10, Грозне 7 — 9 градус шелал йолаш хилен тарлу.

Кхоана хувцалуш морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш тайп-тайпарча оагІонашкахьара секунде 2 — 7 метр чІоагІа мух а хьекхаш хилен фегара температура бийсана 16 — 21, дийнахьа 7 — 8 градус шелал йолаш хилен тарлу. МЕТЕОСТАНЦИ.

Дай-мехка гІолла

Янтарни Паланга

Хоза юкъ йолча форда далла Юратена дукха везаенна мугІарера саг — денал долаш вола чкъаьрий лувцар Каститис, хІаьта из бахьан долаш цо вІгазвигав Перкунас яха даьла. Цо шийцева а кхол яй — ловзабаьннача фордала кхессаа зІахнига саг. хІаьта Юрате янтарни гІала Іадсаьккхаш дийтта йохаьй цо... ТалгІеша деча таташка ладийгІача хІанз а тІехьа хаза йиш я из елхаш. ХІьата фордо шийн бух боашка кьоаргалепашкара цацаддаш хьаарккхуес цун гІалах йийина янтарни гаргаш.

Хоза а гІайгІане а легенда я из. ХІаьта, моллагІа легенда санна, вахарца ювзаенна а я. Фордо дІахьуладьд дукха доаца рузкъа — янтарь, «маьлха кхерв». Цох лаьца дукха ха йиш я СССР-е цаІ мара йоацача янтара паланески музее. ЗІамига дакъилгаш а кхоъя ахи килограмм йола а экспонаташ я укхаза. Говзача литовски мастераша янтарех лича хІамаша дІалоац массехк зал. «Маьлха кхерахн» мельхиорахи яь кхалиаьха коллекаш доазол дехьа выставкашка хьахьокхаш дукхаза а хиннай. Материал йовза а йовзаш, лакха говзал йолча мастераша хьае я хоаш, хоза хьаьвча изделеша массаза а тІауэ наьха теркам.

«ДагайоагІий хьона Паланга? ДагадоагІий хьона хьоастанауш, кьегаш хиннача талгІеш тІа гІолла вай лийнна? — яхаш чздаьд цхьан письмо тІа вовзаш волча литовски живописец а композитора а М. К. Чюрлёниса. — ХІаьта тІадоагІаш хиппа дуІа, цун тІехь-тІехьагІа мехьара далари низи дагадоагІий хьона? Форд ше хиннача бесса бисаб: ше хиннача тайпара цецвоаккхаш, кхета хала долаш да цун тата, ше хиннача бІарг ма кхоочча улла форда аре а цІена сийна бос я. дото бессара сабелгалонаш, хьалха хиннача бесса форда тІа тар нхииттача санна латта дохк...» Укхаза тимашне Іаламо дог айдир Чюрлёниса живописни а музыкальни произведеней цикл хьакхоллара.

Паланганца ювзаенна бовзаш болча литовски художникий, поэтий, йоазонхой, композиторий цІераш. Басанавичуса цІерагІча улипа тІа цхьан къаьнарча цІен пенах хьалтеха доалл мемориальни уаг: дуккхача шерашна укхаза вахаш а болх беш а хиннав художник А. Жмуйдзинавичюс. Гаьна доаццаш — нажах дать ший тайпара памятник. Цо дагайохийт Литвай культурни вахаре хинна лоархІаме событи: 1899 шера Паланге эггара хьалхара литовски спектакль оттаййт.

Йоккха йоаца Паланга культурни вахаре лаьца а ца Іеш, политически вахаре а дакъа лоацаш хиннай. 1901—1902 шерашка укхаза гІолла хьаккухьаш хиннад ленински «Искра», къайлагІа леладеш дола кхыдола революцеонни литература.

Ткъаь пхиъ шу хьалха Паланге вена хиннав со. Цу хана йоккха йоаца я сатийна а поселок яр из. Тахан Паланга — хІанзара курорт. Прогресс хила а йоагІаш хилар лаьрхІача а, цецвоаккхаш да укхаза хинна хувцамаш. ВІаьш шераш даьнизча таьнашта юкъера урагІа яхай талаштлин болча архитектора шен йоакхо еш болча гІишлонхошн хьатьаьча здане корпусаш. Керда хьалдаьча цІенен сомача хеван юкъе ах метр мара юкъ йоацаш моттигаш нийслу. бакъда, таьнах цхьа сек даьнкхадаш цхьа галг кагьяьяц. Цаховш хинна хІама дий-хьогІ из...

— А. ца ховш хинна дац, — аьлар сога Паланга горисполкома председатель Дачюс Пуоджюса. — Тхоай ма хулла гаьнашта эе ца дайта гІерт тхо, гІишлош хьаьъеча хана царна гонахьа ардаккхаш увтдаю оаха.

ХІаьта укхаза хьалъеча гІишлой масштабаш миллионаш сомаца юст. Паланга тахан — дукха эзараш нах баха город — курорт. Бувцараш, бакъдар аьлча, массаза а укхаза баха нах ба. хІана аьлча ахкан бетташка хьатІа ухараш городе бахачарел дукха а тІех ба.

— ХІанз тха санаторешка, пансионаташка, салоІача цІенешка 22 эзар моттиг я, — дІахо дувц Д. Пуоджюса. — 40 эзар тарргача сага торо я укхаза бахача нахагара шоашта чуІе фусамаш лувца. Дукха ба палаткашка, кемпингашка салаІа безам болаш.

Иштта дукха ухача наха Іалама зе дой-хьогІ? Из хаттар дер аз горисполкома председателага. «Цу гІулакха уйла еш да тхо, — аьлар цо, — цу тайпара дола тохкамаш де специалисташ хьийхабар оаха. Гучадаьлар, кхы а дукхагІа наш тІайибе тха торопаш йолга. Цкъа цхьала салаІа боагІаш бола нах Іалама эе ца дил 100 эзар сагага кхаччалца тІаэца йиш я тха. 2000-ча шерага кхаччалца Паланга дегІаахара перспективни план оттаьй оаха. Цунга хьежа кхы а кхи город-спутник хьалъеш латт. Цигача хьалду салаІа цІеноши, пансионаташ, столовеш, тикаш».

Гуш ма хиллара, курорт дегІаух Іилманца нийсъяь оттальча планагІа. ХІьата а ма лоаца я-кх укхазара ахкан сезон... «Из тхона хьалхашка латтача кертерча проблемех цаІ я, хІьата из а хІанз къоастаеш да тхо. — аьлар Д. Пуоджюса. Климатически хьалаш шера мигта хана могашалле чІоагІъе йиш йолаш да Паланге. Дувцар да, наха лерггІа салаІа хьалаш вІаштІехьдоахилга. Кердача дарбан-унахцІенон еррягача учреждениешка отопительни система йолаш я. Хьалъеш латт ши бассейн, царех цхьанне чу дІоахдаь форда чура хий хургда. Шера цахаддаш салаІара йолча системо дукхача къахьегамхой унахцІено чІоагІъяь ца Іеш, сервиса боарам а чІоагІа айбергба. ХІана бІарчча шера болх ца беш, хувцалуш йола кадраш дарба деча учреждениешка хувца ца луш юсаргья. Хьахургья хадданза болх бу къахьегама коллективаш».

...Исполкома здане хьара а аьле, фордагахьа йодача улицагахьа дІаьсрэ со. Корсамий ткъовронгашта юкъе гІолла хьахьеж малх. Цун зІанараша пхика тІара гІум литарни бесса ерзаю.

Янтарни Паланга...

Владимир ЖИТОМИРСКИЙ.
(АПН).

Газет арадувл шинарен, ерен, шоаттен деношка

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске ул. 92. Телефонаш: редактора — 9-24-08; редактора заместителя — 9-24-03; бехктохкама секретара — 9-24-00; отделий: партийни вахара — 9-24-04; промышленностей транспортех — 9-24-01; юрта боахама — 9-24-06; культуро — 9-24-05; письмой — 9-24-07; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора 9-24-08; заместителя редактора — 9-24-03; ответственного секретаря — 9-24-00; отделов: партийной жизни — 9-24-04; промышленности и транспорта — 9-24-01; сельского хозяйства — 9-24-06; культуры — 9-24-05; писем — 9-24-07; корректорской — 2-89-88.

СФ05021. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 434.